

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

Diplomsko delo

**PRIMERJALNA ANALIZA STOPNJE
PIRATSTVA PROGRAMSKE OPREME**

Jure Kavaš

Ljubljana, september 2013

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO

DIPLOMSKO DELO

**PRIMERJALNA ANALIZA STOPNJE PIRATSTVA PROGRAMSKE
OPREME**

Kandidat/ka: Jure Kavaš
Vpisna številka: 04037664
Študijski program: Univerzitetni študijski program Uprava I. stopnja
Mentor: prof. dr. Ljupčo Todorovski

Ljubljana, september 2013

IZJAVA O AVTORSTVU DIPLOMSKEGA DELA

Podpisani Jure Kavaš, študent Fakultete za Upravo, univerzitetni študijski program Uprava I. stopnja, z vpisno številko 04037664, sem avtor diplomskega dela z naslovom Primerjalna analiza stopnje piratstva programske opreme.

S svojim podpisom zagotavljam, da:

- je priloženo delo izključno rezultat mojega lastnega raziskovalnega dela;
- sem poskrbel, da so dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric, ki jih uporabljam v predloženem delu, navedena oz. citirana v skladu s fakultetnimi navodili;
- sem poskrbel, da so vsa dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric navedena v seznamu virov, ki je sestavni element predloženega dela in je zapisan v skladu s fakultetnimi navodili;
- sem pridobil vsa dovoljenja za uporabo avtorskih del, ki so v celoti prenesena v predloženo delo, in sem to tudi jasno zapisal v predloženem delu;
- se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del, bodisi v obliki citata bodisi v obliki skoraj dobesednega parafraziranja bodisi v grafični obliki, s katerimi so tuje misli oz. ideje predstavljene kot moje lastne – kaznivo po zakonu (Zakon o avtorstvu in sorodnih pravicah, Uradni list RS, št. 21/95), kršitev pa se sankcionira tudi z ukrepi po pravilih Univerze v Ljubljani in Fakultete za upravo;
- se zavedam posledic, ki jih dokazano plagiatorstvo lahko predstavlja za predloženo delo in za moj status na Fakulteti za upravo;
- je elektronska oblika identična s tiskano obliko diplomskega dela ter soglašam z objavo dela v zbirki »Dela FU«.

Diplomsko delo je lektorirala Helena Kavaš.

Ljubljana, 09. 09. 2013

Podpis avtorja:

POVZETEK

Piratstvo programske opreme je kršenje avtorskih pravicin zajema nedovoljeno kopiranje, spreminjanje in širjenje avtorsko zaščitene programske opreme. Začetki piratstva segajo v čas neposredno po nastanku programske opreme. Zaradi lahkega načina pridobivanja piratizirane programske opreme bo verjetno še nekaj časa trajalo, da se piratstva programske opreme znebimo. Za zmanjševanje piratstva programske opreme obstaja več metod, vendar nobena ni učinkovita, saj razbijalci zaščit programske opreme hitro najdejo način, da zašito obide. Na tem področju je aktivnih veliko organizacij, ki opravljajo različne raziskave in ozaveščajo ljudi o negativnih posledicah piratstva programske opreme. V diplomskem delu sem se odločil računalniško piratstvo analizirati celovito in s pomočjo že opravljenih raziskav ugotoviti, kako različni dejavniki vplivajo na stopnjo piratstva programske opreme.

Ključne besede: piratstvo, programska oprema, avtorske pravice, intelektualna lastnina, BDP na prebivalca.

SUMMARY

Comparative analysis of software piracy

Software piracy (unauthorized copying, altering and disseminating of copyrighted works) is copyright infringement. It began soon after the first software was made and still continues. Because of the easy way of getting software, it will probably take some time to get rid of software piracy. To reduce software piracy, there are several methods, but none of them is effective, because breakers of software protection quickly find a way to bypass a protection. On this subject there are a lot of active organizations that provide numerous studies and raise awareness of the negative effects of software piracy. In the thesis, I decided to analyze the computer piracy comprehensively, and with the help of completed studies determine how various factors affect the rate of software piracy.

Key words: piracy, software, copyright, intellectual property, GDP per capita.

KAZALO

IZJAVA O AVTORSTVU DIPLOMSKEGA DELA	v
POVZETEK.....	vii
SUMMARY	viii
KAZALO PONAZORITEV	xi
KAZALO GRAFIKONOV.....	xi
KAZALO PRILOG	xi
KAZALO TABEL	xi
1 UVOD	1
2 PIRATSTVO PROGRAMSKE OPREME	3
2.1 PIRATSTVO PRED INTERNETOM	3
2.2 PIRATSTVO V DOBI INTERNETA	4
2.3 PODROČJA IN OBLIKE RAČUNALNIŠKEGA PIRATSTVA	5
2.4 MOTIVI PIRATOV	6
2.5 VRSTE PIRATOV	6
2.6 POSLEDICE PIRATSTVA.....	7
2.7 ZAŠČITA PROGRAMSKE OPREME PRED PIRATSTVOM	9
2.7.1 AKTIVACIJSKA KODA.....	9
2.7.2 HOLOGRAMSKE NALEPKE.....	9
2.7.3 ZAŠČITA S POMOČJO STROJNE OPREME.....	9
2.7.4 AKTIVACIJA PREKO SPLETA	10
2.7.5 PREVERJANJE ZDRUŽLJIVOSTI PROGRAMSKE IN STROJNE OPREME	10
2.7.6 UČINKOVITOST PROTIPIRATSKIH TEHNOLOGIJ	10
2.8 ORGANIZACIJE POVEZANE S PIRATSTVOM	11
2.8.1 BUSINESS SOFTWARE ALLIANCE (BSA).....	11
2.8.2 THE SOFTWARE & INFORMATION INDUSTRY ASSOCIATION (SIIA)	12
2.8.3 PIRATSKA STRANKA	14
3 PIRATSTVO PROGRAMSKE OPREME V SLOVENIJI	16
3.1 ZAKONODAJA V SLOVENIJI.....	16
3.1.1 AVTORSKO DELO	16

3.1.2	AVTOR.....	17
3.1.3	AVTORSKA PRAVICA	17
3.1.4	RAČUNALNIŠKI PROGRAMI V ZASP	18
3.1.5	VARSTVO AVTORSKIH PRAVIC.....	18
3.1.6	KAZNSKE DOLOČBE KRŠENJA AVTORSKIH PRAVIC.....	19
3.2	IZVAJANJE NADZORA V SLOVENIJI.....	19
4	PRIMERJALNA ANALIZA STOPNJE PIRATSTVA PROGRAMSKE OPREME PO SVETU ..	21
4.1	PRIMERJALNA ANALIZA STOPNJE PIRATSTVA IN BDP NA PREBIVALCA PO SVETU ²¹	
4.2	PRIMERJALNA ANALIZA STOPNJE PIRATSTVA PROGRAMSKE OPREME IN TRŽNE VREDNOSTI UKRADENE PROGRAMSKE OPREME MED DRŽAVAMI EU.....	26
4.2.1	KODEKS AVTORSKIH PRAVIC V EU.....	26
4.2.2	PRIMERJALNA ANALIZA STOPENJ PIRATSTVA IN TRŽNIH VREDNOSTI UKRADENIH PROGRAMSKIH VSEBIN	27
5	PRIMERJALNA ANALIZA STOPNJE PIRATSTVA IN STOPNJE UGOTOVLJENIH KRŠITEV	30
6	ZAKLJUČEK.....	32
	LITERATURA IN VIRI	35
	PRILOGE.....	38

KAZALO PONAZORITEV

KAZALO GRAFIKONOV

Grafikon 1: Korelacija med BDP na prebivalca in stopnjo piratstva v EU	22
Grafikon 2: Korelacija med BDP na prebivalca in stopnjo piratstva v Ameriki.....	23
Grafikon 3: Korelacija med BDP na prebivalca in stopnjo piratstva v Aziji in Pacifiku.....	24
Grafikon 4: Korelacija med BDP na prebivalca in stopnjo piratstva v Bližnjem Vzhodu in Afriki.....	25

KAZALO PRILOG

Priloga 1: Stopnja piratstva in BDP na prebivalca po svetu leta 2011	38
--	----

KAZALO TABEL

Tabela 1: Nagrada za prijavo piratstva programske opreme	12
Tabela 2: Stopnja piratstva in tržna vrednost ukradenih programskih vsebin	28
Tabela 3: Stopnja piratstva in število ugotovljenih kršitev	30
Tabela 4: Stopnja piratstva in BDP na prebivalca v EU leta 2011	38
Tabela 5: Stopnja piratstva in BDP na prebivalca v Ameriki leta 2011.....	39
Tabela 6: Stopnja piratstva in BDP na prebivalca v Aziji in Pacifiku leta 2011.....	40
Tabela 7: Stopnja piratstva in BDP na prebivalca v Bližnjem vzhodu in Afriki leta 2011 ...	41

1 UVOD

Piratstvo programske opreme je v današnje času zelo aktualna tematika. Intelektualno lastnino uporabljamo ves čas, čeprav se tega pogosto ne zavedamo. Pravzaprav je vse, kar je nekdo ustvaril in zaščiten, avtorska lastnina (glasba, filmi, knjige, programska oprema ...). Moje diplomsko delo se osredotoča na piratstvo programske opreme, ki predstavlja izredno veliko tveganje predvsem za poslovanje podjetij, saj lahko ogrozi njihov ugled in s tem kredibilnost pri partnerjih in strankah. Poleg tega lahko odgovorne osebe zadane še velika denarna kazen, izguba službe ali celo zapor. Piratstvo je nezakonito kopiranje in distribuiranje programskih aplikacij za poslovno ali osebno rabo. Zaradi preproste izmenjave informacij, ki nam jo je omogočil internet, pogosto niti ne razmišljamo o tem, da s prenašanjem umetniških del kršimo zakon. Po raziskavi BSA ljudje v Sloveniji cenijo legalno programsko opremo, vendar težko ločijo, katera je legalna in katera ne. Na svetu obstaja veliko organizacij, ki bi rade preprečile oziroma zmanjšale stopnjo računalniškega piratstva, kar jim na nekaterih delih sveta tudi uspeva.

Na temo računalniškega piratstva že obstaja nekaj diplomskih del, omenil bom le tri, ki so mi bili v pomoč pri izdelavi mojega diplomskega dela:

- Blaž Bunc se je usmeril na razširjenost, pomen in posledice piratstva v sodobnem svetu;
- Milan Osterman se je osredotočil na ekonomski vidik uporabe nelegalne programske opreme;
- Ana Milovanović je pisala o kraji intelektualne lastnine na spletu.

Tematiko sem izbral zato, da razjasnim, kakšen je trenutni položaj piratstva programske opreme in usmerim, na kaj moramo biti še pozorni. Pozornost je sedaj usmerjena na stopnjo piratstva, ki v razvitem svetu nekoliko upada, vendar to ni edini problem. Znano je, da ne obstaja ena in edina prava metoda, s katero bi lahko zmanjšali problem piratstva. V diplomskem delu sem skušal ugotoviti ali je stopnja piratstva povezana z razvitostjo držav, tržno vrednostjo ukradene programske opreme in ali je na tem področju v Sloveniji narejenega dovolj.

V diplomskem delu sem postavil tri hipoteze:

- **Bolj kot je država razvita/bogata (BDP na prebivalca), manjša je stopnja piratstva programske opreme** je prva hipoteza. Programska oprema je za revnejše države predraga. Ljudje si v teh državah težje privoščijo originalno programsko opremo, zato jo pridobijo na drugačen način (piratstvo – nelegalno). Za potrditev oziroma zavrnitev hipoteze je potrebno pridobiti podatke o stopnji piratstva programske opreme v posameznih državah in BDP na prebivalca le-teh ter s statističnimi metodami analizirati povezanost med njimi.
- **Stopnja piratstva v EU se znižuje, tržna vrednost ukradenih piratskih vsebin pa zvišuje** je druga hipoteza. Res je, da se je stopnja piratstva programske opreme nekoliko znižala, vendar je zaradi večje količine programske

opreme tržna vrednost vedno višja. Za potrditev/zavrnitev hipoteze je potrebno pridobiti podatke o stopnji piratstva programske opreme zadnjih nekaj let in tržne vrednosti ukradenih programskih vsebin.

- **V Sloveniji tržni inšpektorji delajo dobro** je tretja hipoteza. Predpostavljamo, da je delo dobro opravljeno, če procentualno odkrijejo več kršitev (ukradene programske opreme), kot je visoka stopnja piratstva. Za potrditev/zavrnitev te hipoteze potrebujemo podatke o stopnjah piratstva programske opreme v Sloveniji v zadnjih letih ter podatke tržnega inšpektorata, koliko pregledov so opravili in koliko kršitev so ugotovili.

Kratka vsebina po posameznih poglavjih:

- Drugo poglavje pove vse, kar je potrebno vedeti o piratstvu za boljše razumevanje mojega diplomskega dela. Najprej je razloženo, od kod izvira beseda piratstvo in kako se je skozi zgodovino izoblikovala v današnji pomen. Nato je povedano nekaj o začetku računalniškega piratstva, oblikah računalniškega piratstva, zakaj se ljudje odločajo za piratstvo, kakšne vrste piratov obstajajo, kakšne posledice ima to na svet, kako se proti piratstvu borimo. Na koncu poglavja je opisanih nekaj organizacij, ki so na tak ali drugačen način povezane s piratstvom.
- Tretje poglavje govori o piratstvu programske opreme v Sloveniji. Podrobno so opisani deli zakona o avtorskih in sorodnih pravicah, ki se nanašajo na programsko opremo. Sledi še nekaj o izvajanju nadzora v Sloveniji.
- V četrtem poglavju sledil empirični del, ki potrdi ali zavrne hipotezi 1 in 2. S korelacijo je ugotovljena povezanost med stopnjo piratstva z BDP na prebivalca po svetu. Ti podatki zadostujejo za dokazovanje hipoteze Bolj kot je država razvita/bogata (BDP na prebivalca), manjša je stopnja piratstva programske opreme. Nato se poglavje osredotoči na EU, kjer sledi primerjava med stopnjo piratstva in tržno vrednostjo ukradenih programskih vsebin. V tem delu je najprej opisan kodeks EU o avtorskih pravicah, saj enotne zakonodaje na tem področju še ni. Sledi potrditev ali zavrnitev druge hipoteze Stopnja piratstva v EU se znižuje, tržna vrednost ukradenih piratskih vsebin pa zvišuje.
- Peto poglavje je osredotočeno na Slovenijo in potrdi ali zavrne hipotezo 3 V Sloveniji tržni inšpektorji delajo dobro.

2 PIRATSTVO PROGRAMSKE OPREME

Beseda piratstvo je indoevropskega izvora in ima več pomenov. Najprej je pomenila test ali preizkus. Svoj znani pomen je začela pridobivati v antični Grčiji. Beseda pirat je takrat pomenila vojskovodja, ki je potoval in ropal pristanišča. Sedanji pomen te besede, pa se je izoblikoval skozi stoletja (Johns , 2010, str. 35-36).

V 15. stoletju se je najprej nanašala na ljudi brez državljanstva, ki so pluli po morju (morske pirate). Čeprav se danes beseda piratstvo ne uporablja zgolj za pirate na morju, pa ima današnji pomen besede vsekakor izvor iz takratnega časa.

Sodobnejši pomen besede izhaja iz 16. in 17. stoletja, ko so beneške in angleške oblasti vplivnim založnikom dovolile monopolizirati trg knjig. Tako se je beseda uporabljala za založnike, ki so kopirali tuje knjige brez dovoljenja ali vednosti njihovega avtorja.

Leta 1787 so v Ameriki sprejeli prvi moderni zakon, ki je zaščitil avtorja. Zakon je ščitil finančne koristi avtorja in je postal osnova za pravično uporabo tujih del. Tudi druge države so takrat začele sprejemati zakone o nelegalni uporabi in distribuciji tujih del. Naprednejši zakoni proti piratstvu so stopili v veljavo leta 1886, ko so določene države podpisale Bernsko konvencijo. Le-ta je postala temelj delovanja organizacije WIPO (World Intellectual Property Organization), ki si prizadeva za razvoj intelektualne lastnine in se bojuje proti kraji avtorskih pravic.

Na trg avdiokaset in glasbene industrije se je piratstvo razširilo do leta 1960. To je povzročilo, da se je za množično nelegalno kopiranje avdiokaset začel uporabljati izraz piratstvo. Sledile so boljše kopije avdiokaset in nato videokaset, prišlo pa je tudi do ponarejanja CD-plošč in računalniških programov. S pojavom interneta pa se je piratstvo močno razširilo (Schweidler, C. & Costanza-Chock 2006).

2.1 PIRATSTVO PRED INTERNETOM

Piratstvo se je pojavilo že v dobi pred internetom. S pojavom fotokopirnih strojev se je začelo tudi kopiranje knjig. Že iz primera Gutenbergove Biblije je znano, da sta cena in hitrost pomembnejši dejavnika od kvalitete. Vseeno pa imajo knjige veliko prednost – knjižnice, kjer si je za poceni članstvo možno izposoditi katerokoli knjigo, saj večina ljudi knjigo prebere samo enkrat. Ljudje zaradi tega dejstva niso niti razmišljali o kopiranju stran za stranjo, saj so si lahko praktično zastonj izposodili knjigo, ki je za razliko od kopije tudi priročnejša. Izjema so bile strokovne literature, ki so jih posamezniki imeli vedno pri sebi. Te knjige so bile vredne kopiranja zaradi visoke cene. Kadar pa je šlo za knjige, ki so jih ljudje hoteli imeti doma (kuharska knjiga, slovarji ...), pa se je original splačalo kupiti zaradi priročnosti tiskanih knjig.

Pred letom 1980 je kdorkoli lahko kopiral računalniške programe brez kakršnihkoli posledic. Ameriški patentni urad je priznaval avtorske pravice na področju programske opreme, ampak samo za verzijo programa in ni štivil izvirne kode. Patentni urad je štivil računalniške programe tako kot knjige (celotno delo in ne posameznih delov). Lobiranje ustanovitelja Microsofta Billa Gatesa je ob koncu sedemdesetih let prejšnjega stoletja prispevalo k sprejetju zakonodaje, ki je začela štivil avtorske pravice programske opreme.

Pred razširjenim prenašanjem programske opreme iz spleta so tatovi uporabljali dial-up sistemsko oglasno desko za prenos in distribucijo programske opreme za lokalne lastnike računalnikov. Tatovi so se lahko prijaviili preko telefonskega priključka in tako prenašali programsko opremo na njihove računalnike. V primerih, ko je bila programska oprema preobsežna, so na spletu našli nekoga, ki jim je disketo s programsko opremo poslal preko pošte (Huebsch, 2013).

2.2 PIRATSTVO V DOBI INTERNETA

Prava revolucija piratstva se je začela s pojavom interneta. Kljub temu da so se piratizirana dela na spletu pojavila že prej, lahko za začetnika štejemo pojav Napsterja leta 1999. Specializiral se je za glasbo v MP3 formatu in je bil prvi spletni servis, ki je omogočal preprosto izmenjavo datotek. Na njem je bilo možno dobiti tudi glasbo in zvočne posnetke, ki jih ni bilo možno kupiti v trgovinah. V slabih dveh letih je imel že 25 milijonov uporabnikov, ki so si med seboj delili 80 milijonov datotek z digitalnimi posnetki in glasbo. Na Napsterjevem serverju so se nahajali podatki, katere pesmi ponuja uporabnik, datoteke pa so se nahajale na uporabnikovih računalnikih. Proti Napsterju so avtorji glasbenih del in njihovi založniki postopoma začeli vlagati tožbe, zaradi česar je bil primoran sproti odstranjevati vse sporne datoteke. Julija 2001 je Napster ukinil svoje storitve, saj ni bil sposoben zagotoviti le-tega (Napster, 2012).

V naslednjih letih se je pojavil nov način deljenja datotek. Decentralizirana tehnologija peer-to-peer, ki je omogočala hitrejšo povezavo, je zamenjala centraliziran strežnik. Pojavili so se tudi hitrejši računalniki, ki so bili sposobni predvajati kvalitetne video vsebine. Postopoma so se s hitrejšimi povezavami pojavile datoteke vseh vrst. Glasbi so se pridružili še filmi, programi in knjige v elektronski obliki. Peer-to-peer tehnologija se lahko uporablja za prenos katerih koli podatkov, vendar ima zaradi velike povezanosti s piratstvom negativen prizvok. Zaradi njene decentraliziranosti jo je nemogoče ustaviti, saj je vsak računalnik tudi strežnik in bi bilo za ustavitev potrebno ustaviti vse uporabnike. V nekaterih državah so se v zadnjih letih začeli dogajati pritiski na internetne ponudnike, da izročijo seznam uporabnikov, ki so z interneta naložili določene datoteke (postavljene kot past). Poizkušali so tudi ustaviti ponudnike s torrent datotekami. Pirati Bay je znan primer, v katerem so bili štiri člani (Peter Sunde, Fredrik Neij, Gottfrid Svartholm, Carl Lundstrom) spoznani za krive in so bili poleg denarne kazni obsojeni na leto dni zapora (Torrentfreak, 2009). Ti poizkusi pa so večinoma dolgotrajni in neuspešni, saj je takih

strani veliko. Računalniško piratstvo je s pojavom tehnologije peer-to-peer postalo lažje kot kadarkoli prej (Lambrick, 2009, str. 185).

2.3 PODROČJA IN OBLIKE RAČUNALNIŠKEGA PIRATSTVA

Zaradi digitalizacije podatkov so se področja piratstva razširila. Računalniški programi so vedno bili v digitalni obliki. Z digitalizacijo pa je nastala tudi pretvorba ostalih vsebin (filmi, igre, glasba, tiskovine) iz analognega v digitalni format, kar posledično tudi olajša kopiranje, shranjevanje in prenos datotek. BSA raziskuje naslednje oblike piratstva (THE The Software Alliance, 2012):

1. Piratstvo končnih uporabnikov:

- namestitev ene licenčne kopije programa na več računalnikov,
- kopiranje vsebine diskov z namenom nameščanja in distribucije,
- izkoriščanje ponudb nadgrajevanja brez legalne kopije programa,
- uporaba različic akademskih programov, ki niso namenjene prodaji v poslovne namene.

2. Prekomerna uporaba programa v okviru omrežja internet. To pomeni, da program istočasno uporablja več uporabnikov, kot dovoljuje licenčna pogodba.

3. Neavtorizirano nalaganje programske opreme na trdi disk, ki se zgodi, ko prodajalec s prodanim novim računalnikom na trdi disk naloži piratsko programsko opremo (operacijski sistem, MS Office ...).

4. Ponarejanje programske opreme. Gre za nelegalno razmnoževanje in prodajanje avtorsko-pravno varovanega gradiva z namenom posnemanja izvirnega izdelka.

5. Spletno piratstvo, ki se pojavlja v naslednjih oblikah:

- piratske spletne strani, ki omogočajo nalaganje programske opreme,
- internetne strani, ki ponujajo ponarejeno programsko opremo,
- neposredne internetne povezave med računalniki, ki omogočajo nelegalen prenos avtorsko-pravno varovanih programov (P2P omrežja).

2.4 MOTIVI PIRATOV

Ustvarjalci piratskih vsebin imajo za svoje početje različne motive:

- dobiček, ki ga pirati ustvarijo s prodajo izdelkov (filmi, glasba, računalniški programi ...),
- preprosta in poceni reprodukcija,
- presežek povpraševanja, ki je posledica visokih cen na trgu ali nezadostne ponudbe izdelka,
- privlačnost do nečesa, kar je prepovedano,
- politični interes,
- etični interes,
- želja po priznanju.

Omeniti pa je potrebno, da je delovanje organov pregona dokaj neuspešno, saj se pojavijo težave pri dokazovanju in odkrivanju ponarejanja.

Cliff Harris je ustvarjalec računalniških igrice. Ugotovil je, da večina ljudi njegovih računalniških igrice ne kupuje, ampak jih nelegalno kopira iz spleta. Zato se je odločil, da naredi raziskavo, zakaj se ljudje odločijo za nelegalno kopiranje iz spleta. Po prejetih elektronskih poštah in komentarjih na njegovem blogu je prišel do naslednjih ugotovitev (Catone, 2008):

- Denar: Oglomno ljudi je priznalo, da je glavni razlog cena računalniške igrice. Veliko uporabnikov računalnika je otrok, ki nimajo veliko denarja, imajo pa veliko časa za računalniške igrice.
- Vsebina: Tako računalniške igrice kot računalniški programi hitro postanejo dolgočasni ali nekoristni za uporabnika. Zato se ljudje rajši odločijo za kopiranje iz spleta, saj je hitrejše in cenejše.
- Lahkotnost: Veliko ljudi pravi, da se odloči za piratstvo zato, ker je lažje kopirati računalniško igrico ali program s spleta kot pa kupiti v trgovini.
- Ker pač lahko: 5 % ljudi je odgovorilo, da nelegalno kopirajo računalniške igrice in programe s spleta, ker je preprosto in za dejanje ni nobenih posledic.

2.5 VRSTE PIRATOV

Pirati so ljudje, zaradi katerih je omogočeno računalniško piratstvo. Ukvarjajo se z distribucijo, kopiranjem, deljenjem in uporabo programske opreme, filmov, glasbe in ostalih digitalnih vsebin brez privolitve nosilca avtorskih pravic. Lin (1995) je računalniške pirate opredelil kot ljudi, ki zbirajo računalniške programe in z njimi manipulirajo. Pirati razbijajo zaščite proti kopiranju programov in s tem omogočijo njihovo delovanje brez avtorizacije. Programsko opremo pirati obdržijo zase ali pa prodajo oziroma delijo z ostalimi uporabniki. Računalniške programe pirati delijo tudi zgolj zaradi novega znanja in izmenjave informacij.

Odziv založnikov računalniških programov na piratstvo je bil vgrajevanje digitalnih zaščit v svoje izdelke (Lin, 1995). Tako je nastala nova vrsta piratov imenovanih »razbijalci digitalnih zaščit«, ki so bili specializirani predvsem za odstranjevanje digitalnih zaščit. Tovrstne piratske skupine so hierarhično urejene in dobro organizirane. Uporabljajo različne tehnološke varnostne naprave, da se obvarujejo pred kazenskim pregonom, delujejo pa pod določenim psevdonimom, pod katerim je mogoče najti določeno piratsko delo na internetu (Chaudhry in Zimmerman, 2009, str. 143).

Chaudhry in Zimmerman (2009, str. 142–143) in Lin (1995) člane opisanih skupin predeljujejo v štiri kategorije:

1. Dobavitelji – običajno so to posamezniki zaposleni v določeni industriji, ki digitaliziran program ukradejo (film, glasbo, program, igro ...) še preden je bila vsebina izdana oziroma objavljena. Dobavitelji ukradeni material dostavijo do razbijalcev digitalnih zaščit.
2. Razbijalci digitalnih zaščit – so osebe, ki odstranijo digitalne zaščite proti kopiranju in s tem pripravijo material za distribucijo. Igram in programom navadno dodajo še programske dodatke (angl. crack ali patch), ki omogočajo uporabo in zagon igre ali programa brez avtorizacije.
3. Kurirji – so zadolženi za distribucijo piratskega materiala prek interneta. Piratski material se razpošlje na najnaprednejše strežnike, kjer postane na voljo izbranim odjemalcem. Tako je po celem svetu razposlan v samo nekaj urah, saj je na raznih P2P sledilnikih na voljo vsem internetnim uporabnikom.
4. Internetni uporabniki oziroma »delivci datotek ali črni uporabniki« - ta skupina ima največ ljudi, saj gre za milijone ljudi iz celega sveta. Delivci datotek material večinoma uporabljajo za lastno rabo.

2.6 POSLEDICE PIRATSTVA

Mnoga podjetja in posamezni avtorji so zaradi računalniškega piratstva ob zaslugek. Rok Koren (pravni svetovalec pri organizaciji BSA) pravi, da v Sloveniji računalniško piratstvo na področju računalniških programov povzroči 30–40 milijonov dolarjev škode letno. V izgube niso vključeni davki od neprodane programske opreme, delavna mesta, ki jih zaradi piratstva ni ter davki in prispevki od plač, vezani na ta delavna mesta. Če bi vse to prišteli, bi bile izgube skoraj desetkrat večje, saj je legalna uporaba programske opreme vezana tudi na sekundarne storitve - nadgradnja in vzdrževanje programske opreme (Močnik, 2009).

V letu 2009 je bilo za vsakih 100 ameriških dolarjev zakonito prodane programske opreme uporabljeno še za dodatnih 75 ameriških dolarjev piratske programske opreme (Koren, 2010). Zmanjšanje piratstva programske opreme bi imelo pozitiven vpliv na celotno državno gospodarstvo, še posebej na industrijo računalniških programov. V primeru, da bi se po svetu stopnja računalniškega piratstva znižala za 10 odstotnih točk v naslednjih

štirih letih, bi lahko po svetu nastalo 500 000 novih delovnih mest, v državne blagajne pa bi priteklo do 32 milijard ameriških dolarjev dodatnih davčnih prihodkov (BSA, 2010).

Računalniško piratstvo ne prizadene samo industrije računalniških programov, ampak tudi glasbeno in filmsko industrijo. Po podatkih naj bi bilo mesečno preko P2P omrežij prenesenih do 2,6 milijarde pesmi (v 90 % primerov naj bi bile pri teh prenosih kršene avtorke pravice). Med leti 2000 in 2003 naj bi zaradi nelegalnega prenosa glasbenih datotek upadla prodaja CD zgoščenk za 30 %, kar naj bi povzročilo za 30 milijard ameriških dolarjev škode letno (Hill, 2007). Po poročanju organizacije RIAA, ki zastopa glasbene ustvarjalce, je zaradi piratstva na področju glasbene industrije izgubljenih 71000 delovnih mest. Gospodarske izgube, ki pri tem nastanejo, so 12 milijard ameriških dolarjev (RIAA, 2010).

Organizacija MPAA (Motion pictures association of America) trdi, da je velik problem računalniškega piratstva tudi v televizijski in filmski industriji. Na udaru so filmi z visokim proračunom. Primer: Film Batman - The Dark Knight je bil s sledilnika Bittorrent prenesen kar 7-milijonkrat. Nelegalen prenos datotek močno vpliva na posamezne investicije in na delovna mesta v filmski industriji. V ZDA je v filmski industriji zaposleno 2,5 milijona ljudi. Gospodarske izgube, ki nastanejo zaradi računalniškega piratstva, znašajo 20,5 milijard ameriških dolarjev letno. Z odpravo piratstva bi v ZDA pridobili do 141 000 novih delovnih mest, v državno blagajno pa bi priteklo dodatnih 837 milijonov ameriških dolarjev davčnih prihodkov (IFPI, 2010).

Do nekoliko drugačnih ugotovitev pa je prišel Blaž Bunc v svojem diplomskem delu. Postavljene je imel tri hipoteze, ki jih je potrdil (BUNC, 2011):

- Zaščita ne zmanjšuje stopnje piratstva: Ugotovil je, da ima zaščita pogosto nasprotni učinek od zelenega. Na spletu je preprosto poiskati piratsko različico programa, zato potencialne pirate to ne ustavi. Kupci originalnih programov pa so pogosto jezni zaradi nepotrebnih zaščit. Vsako zaščito se da razbiti, nekatere so bile razbite celo isti dan, ko so prišle v uporabo. V boj proti piratstvu je potrebno pristopiti z drugačno strategijo, ki ne bo vsebovala nepotrebnih zaščit. Stanje se bo spremenilo, ko bodo ljudje piratstvo začeli drugače gledati.
- Piratiziranje je v interesu tistih, ki služijo z avtorskimi pravicami: Izdelovalcem programske opreme je poleg dobička v interesu tudi čim večji tržni delež, s čimer širijo svoje ime. Seveda imajo najraje kupce, saj jim prinašajo dobiček. V njihovem interesu pa je tudi, da čim več ljudi raje uporablja njihov piratski izdelek kot pa konkurenčni izdelek. To potrjuje tudi izjava Billa Gatesa: Dokler jo bodo kradli (programsko opremo), hočemo, da kradejo našo. Postalni bodo odvisni in nekoč bomo znali izkoristiti v svoj prid. Anketa v diplomskem delu Blaža Bunca pa je še pokazala, da zaradi visoke stopnje piratstva Microsoftovih izdelkov, kupci alternativnih izdelkov sploh ne poznajo, čeprav so nekateri na voljo zastonj.
- Piratstvo nima pomembnega vpliva na dobiček: Vpliv piratstva programske opreme je pogosto obravnavan preostro, kajti vsako piratsko kopijo enačijo z izgubljeno prodajo. Iz ankete je bilo ugotovljeno, da ima licenco programske opreme le

manjši del anketirancev. V zadnjih desetih letih je ustvarjalcem programske opreme uspevalo dosegati stalno rast. Microsoft je izmed vseh proizvajalcev programske opreme najuspešnejši, istočasno pa je največ piratizirane programske opreme prav njegove.

2.7 ZAŠČITA PROGRAMSKE OPREME PRED PIRATSTVOM

Založniki in ustvarjalci programske opreme si prizadevajo za čim večjo zaščito njihovih izdelkov in želijo preprečiti njihovo nelegalno uporabo. V ta namen so razvili različne tehnologije, za katere pa je le vprašanje časa, kdaj bodo pirati našli načine za njihovo uničenje.

2.7.1 AKTIVACIJSKA KODA

Aktivacijska koda je najbolj razširjena rešitev. Ob nameščanju programske opreme je potrebno vpisati aktivacijsko kodo. V primeru, da uporabnik ne pozna zaporedja črk in števil, se namestitev zaustavi. Težava pri tem je, da imajo kopije enako kodo kot original, kar omogoča preprosto širjenje. Oseba, ki pridobi program, po navadi zraven pridobi še aktivacijsko kodo in od tu naprej je oviranje pri nelegalnem počtetju odpravljeno. Koristna je pri preizkusnih programih, skopiranih s spletnih strani, ki niso zelo razširjeni. Tako nekdo, ki specifično programsko opremo želi uporabljati, le-to poišče na internetu, jo preizkusi (preizkusna programska oprema po navadi ne omogočajo vseh funkcij, ki jih programska oprema zmore po prejetju aktivacijske kode) in če mu je všeč, lahko v zameno za plačilo dobi aktivacijsko kodo (Fisher, 2007).

2.7.2 HOLOGRAMSKE NALEPKE

Te nalepke so vidne na dokumentaciji in embalaži ali celo na površini medijev programske opreme. Opazimo jih tudi na ohišju računalnika, ki je bil kupljen z že naloženimi Windowsi. Njihov izgled se spreminja glede na vpadni kot svetlobe. Podobne rešitve lahko opazimo pri bankovcih, vendar po besedah programskih hiš niso tako tehnično dovršene kot na njihovih izdelkih. Nalepk ni mogoče dobiti na trgu, zato predstavljajo težavo za ponarejevalce (Security Hologram, 2013).

2.7.3 ZAŠČITA S POMOČJO STROJNE OPREME

Eden od načinov zaščite programske opreme preko strojne opreme je namestitev priključka, ki vsebuje šifrirne elemente na vzporedna vrata, na katerega lahko potem normalno priključimo ostale naprave. Vmesnik tako ne vpliva na komunikacijo med

računalnikom in tiskalnikom, ki je najpogostejša naprava, priključena na ta izhod, ampak je tu samo zato, da aplikacija lahko normalno deluje. Pred zlorabami so na ta način zaščiteni dražji programi, katerim dodatni strošek konektorja cene ne zviša preveč (Keylok, 2013).

2.7.4 AKTIVACIJA PREKO SPLETA

Slabosti uporabe aktivacijske kode se je zavedel tudi Microsoft in je zato začel uveljavljati aktivacijo prek spleta. Najprej je to tehnologijo preizkusil na trgih Nove Zelandije, Hong Konga, Kitajske in Brazilije. V dveh letih je bilo izvedenih več kot 2 milijona aktivacij, zato so se odločili, da to rešitev uvedejo še na druge trge. Pri aktivaciji določenega programa je najpomembnejše, da so uvedli omejitev števila namestitvev. Brez aktivacije je možno uporabljati program, vendar ima program manjše zmožnosti kot če ga aktiviramo (Microsoft, 2013).

2.7.5 PREVERJANJE ZDRUŽLJIVOSTI PROGRAMSKE IN STROJNE OPREME

Nekatera programska oprema je izdelana na način, da deluje samo skupaj z določeno strojno opremo. Ta tehnologija je uporabna predvsem ob že znanih podatkih komponent računalnikov, ki bodo delovali s to programsko opremo. Rešitev temelji na preverjanju združljivosti in je široko uporabljena pri prodanih računalniških sistemih z že nameščenimi programi. Uporabnik ob nakupu strojne opreme dobi tudi programsko opremo, ki jo lahko uporabimo tudi za obnovitev programa. Ti obnovitveni programi najprej preverijo serijsko številko BIOS-a (posredniški program med vhodno/izhodnimi napravami in procesorjem) in če ta ne ustreza pričakovanim vrednostim, se obnovitev zaustavi, na zaslonu pa se izpiše ustrezno obvestilo (Diffen, 2013).

2.7.6 UČINKOVITOST PROTIPIRATSKIH TEHNOLOGIJ

Kljub najboljšim namenom in vloženemu precejšnemu trudu so najrazličnejši mehanizmi hitro zastareli. V svoji vnemi programerji vgrajujejo rešitve, ki bistveno bolj ovirajo legalne uporabnike kot pa pirate. Tako se pri programih pojavljajo dodatni hrošči, različni spori z drugimi programi in komponentami računalniškega sistema. Z drugimi besedami, trenutno ne obstaja in tudi nič ne kaže na prihod rešitve, ki bi za sprejemljivo ceno odpravila tovrstne težave.

2.8 ORGANIZACIJE POVEZANE S PIRATSTVOM

Po svetu obstaja veliko organizacij povezanih s piratstvom. Kot smo ugotovili ima piratstvo svoje preganjalce in svoje zagovornike. V naslednjem poglavju bom opisal nekaj organizacij, ki se na tak ali drugačen način ukvarjajo s piratstvom.

2.8.1 BUSINESS SOFTWARE ALLIANCE (BSA)

Business Software Alliance je najpomembnejši predstavnik panoge ponudnikov programske opreme in si v več kot 80 državah prizadeva razširiti trg programske opreme ter oblikovati pogoje, ki spodbujajo inovacije in rast. Vladnim organizacijam in panožnim partnerjem BSA nudi premišljene pristope h ključnim političnim in pravnim vprašanjem, saj se organizacija zaveda vloge, ki jo programska oprema igra v gospodarskem in družbenem razvoju držav. Člani organizacije BSA v lokalna gospodarstva letno vložijo več milijard evrov, prispevajo kakovostna delovna mesta ter rešitve naslednje generacije, ki ljudem po vsem svetu omogočajo, da so bolj storilni, bolj povezani in bolj varni. Med člane organizacije BSA sodijo podjetja Acronis, Adobe, Apple, Asseco Poland S.A., Autodesk, Bentley Systems, CNC, Corel, Dassault Systèmes SolidWorks Corporation, DBA Lab S.p.A., Microsoft, NedGraphics, Progress Software, Siemens, Symantec, Tekla in The MathWorks (BSA, 2011).

Organizacija BSA je bila ustanovljena leta 1988. Njena glavna dejavnost je poskušati ustaviti kršitve avtorskih pravic programske opreme, ki jih zagotavlja svojim članom. Ustanovljena je bila kot Business Software Alliance, oktobra 2012 pa se je preimenovala v The Software Alliance. Financira se iz članarin članic družbe in odškodninami, ki jih prejmejo od organizacij, ki jih dobijo pri nelegalni uporabi programske opreme.

V Sloveniji je bila podružnica mednarodne organizacije BSA ustanovljena 16. 1. 1996, pravno in poslovno sposobnost pa je pridobila z vpisom v sodni register 12. 4. 1996.

Cilji BSA so:

- izobraževanje javnosti in popularizacija uporabe legalnih programov,
- marketinške in reklamne akcije, kjer bodo objavljeni rezultati sodnih postopkov proti piratom in uporabnikom nelegalne programske opreme,
- zbiranje dokazov proti različnim vrstam piratov,
- sprožitve postopkov zoper uporabnike nelegalne programske opreme,
- informiranje in pomoč državnim organom pri pregonu piratov.

Učinkovit način iskanja piratov, ki ga pri BSA tudi uporabljajo, je možnost prijave podjetja, ki nelegalno uporablja programsko opremo v zameno za nagrado.

Tabela 1: Nagrada za prijavo piratstva programske opreme

Odškodnina ki jo mora plačati podjetje (\$)	Potencialni znesek nagrade (\$)
15 000-100 000	do 5 000
100 001-200 000	do 10 000
200 001-400 000	do 20 000
400 001-600 000	do 30 000
600 001-800 000	do 40 000
800 001-1 000 000	do 50 000
1 000 001-2 000 000	do 100 000
2 000 001-3 000 000	do 150 000
3 000 001-5 000 000	do 250 000
5 000 001-10 000 000	do 500 000
10 000 001-15 000 000	do 750 000
čez 15 000 000	do 1 000 000

Vir: BSA (2013).

Eden izmed najbolj znanih primerov se je zgodil v Melbournu. Energijsko podjetje je moralo plačati globo v višini 150 000 avstralskih dolarjev, ker je nelegalno uporabljalo izdelke Autodesk, Adobe in Microsoft. Poleg kazni pa so na svoje računalnike morali naložiti še originalno programsko opremo. Bivši uslužbenec je podjetje prijavil na BSA oktobra leta 2010. V Avstraliji imajo nekoliko drugačno politiko in so do takrat za prijavo ponujali največ 5 000 avstralskih dolarjev nagrade za informacijo, ki je BSA napotila do uspešne akcije proti podjetju. V tem primeru pa je oseba, ki je podala prijavo, prejela kar 20 000 avstralskih dolarjev nagrade. Iz uprave BSA so sporočili, da naj bo to opozorilo za vsa ostala podjetja, ki nelegalno uporabljajo programsko opremo. Sporočili so še, da je po tem primeru število prijav naraslo (Computerworld, 2011).

Primer, ki je najbolj razburil javnost, pa se je zgodil leta 1995. Uruguajsko podjetje Antel so dobili pri nelicenci uporabi programske opreme Microsoft, Novell in Symantec v vrednosti 100 000 \$. BSA odvetniki so proti podjetju takoj vložili tožbo. Namesto da bi počakali na odločanje o zadevi, so leta 1997 tožbo opustili, ker so podpisali posebni sporazum, s katerim je moralo podjetje Antel zamenjati vso programsko opremo z Microsoftovimi produkti. To je pripeljalo do obtožb, da je BSA Microsoftova organizacija, druge člane pa ima samo zato, da prekrije dominantno vlogo Microsofta (Burstein, 1998).

2.8.2 THE SOFTWARE & INFORMATION INDUSTRY ASSOCIATION (SIIA)

Leta 1984 je Ken Wasch ustanovil organizacijo Software Publishers Association (SPA). Prvotni namen je bil zagotoviti zastopstvo in ustvarjanje politik za dvajset izdajateljev programske opreme. Članstvo je kmalu naraslo na več kot tisoč majhnih podjetij. Leta 1999 se je SPA združil z Information Industry Association (IIA) in tako je nastala Software & Information Industry Association (SIIA).

Danes je SIIA mednarodna trgovska organizacija programske opreme in digitalnih vsebin. Ima več kot 500 podjetij, ki so člani organizacije (Bank of Amerika, Bloomberg, Dow Jones, Sun Microsystems ...). SIIA ponuja tržne raziskave, dostop do informacij, lobiranje, nagrade in konference. Prav tako preiskuje in preganja podjetja, ki nelegalno uporabljajo programsko opremo (Answer, 2013).

SIIA je aktivna na šestih področjih:

- javna politika,
- boj proti piratstvu,
- programska oprema,
- vsebina organizacij članic,
- izobraževanje,
- finančne informacije in storitve.

Poleg tega SIIA spodbuja in promovira izdelke članic z letnimi nagradami (Codie award).

V boju proti piratstvu programske opreme SIIA opravlja obsežno kampanjo, ki ima več programov (SIIA, 2013):

- Korporacijski protipiratski program: SIIA zasleduje primere piratstva programske opreme v podjetjih po celem svetu. Zasledovanje se začne, ko podjetje začne uporabljati programsko opremo brez dovoljenja založnika. Tisti, ki poroča o piratstvu, ki poteka v organizaciji, je lahko upravičen do nagrade v višini do 1 000 000 \$.
- Internetni protipiratski program: SIIA spremlja in ukrepa proti piratstvu programske opreme, ki poteka preko interneta. To vključuje programsko opremo, ki je ponujene preko spletnih strani, torrentov in tudi fizične kopije programske opreme, ki so prodane preko spleta.
- Licenčno preprodavanje: SIIA se ukvarja tudi s prodajo programov organizacij članic.
- Revizijski program: Pomemben del programa je izvajanje revizije vsakega računalnika v podjetjih. S tem se zagotovi, da je bila nameščena le licenčna programska oprema. SIIA ponuja svojo pomoč s pregledom, oziroma ponujajo brezplačne revizijske pripomočke.

Tudi SIIA ponuja enake nagrade za prijavo piratstva kot BSA.

Februarja leta 2011 je SIIA zmagala v prvem evropskem protipiratskem primeru s petmestno številko proti nemškemu eBAY prodajalcu, ki je nelegalno prodajal izdelke Adobe. S tem primerom je SIIA prodrla na trge izven Amerike. Obtoženec, ki je želel ostati neimenovan, je poravnal globo in prenehal z nelegalnim prodajanjem izdelkov.

Primer je pomemben zato, ker je SIIA od takrat naprej začela preverjati podjetja po celem svetu in ne samo v ZDA (CROSBY, 2011).

2.8.3 PIRATSKA STRANKA

Piratska stranka je nevladna mednarodna organizacija, ki obstaja zato, da izrazi podporo in vzpostavi komunikacijo in povezavo med piratskimi strankami po svetu. Ustanovljena je bila leta 2010 na konferenci v Bruslju. Trenutno je dejavna v dvainštiridesetih državah (Statutes, 2013).

Cilji društva so:

- delovanje v skladu z glavnimi interesi in cilji svojih članov,
- ozaveščanje in širjenje piratskega gibanja,
- podpirati piratsko gibanje in okrepiti svoje vezi navznoter in navzven,
- spodbujanje in podpiranje človekovih pravic in temeljnih svoboščin.

Za doseg te ciljev je organizacija pripravljena, med drugim:

- zagotoviti in razširiti komunikacijo med člani združenja,
- pomagati pri ustanavljanju novih piratskih strank,
- pripravljati in usklajevati svetovne kampanje in dogodke,
- delovati kot posrednik ali arbiter za vse spore med člani,
- izmenjavati informacije in usklajevati raziskave o ključnih temah piratov,
- vzpostaviti stik z ostalimi neprofitnimi in mednarodnimi organizacijami,
- delovati kot kontaktni center za piratsko gibanje.

Piratska stranka je v Sloveniji aktivna od leta 2009, ustanovni kongres pa je imela v kinu Šiška 17. 10. 2012. Uradni datum ustanovitve je 5. 11. 2012, ko je uradni organ (MNZ) potrdilo ustanovitveno listino.

Pirati se v prvi vrsti zavzemajo za ohranjanje temeljnih človeških pravic in svoboščin, ki so že obstajale pred pojavom interneta oz. digitalnih tehnologij. Med njimi je najbolj notorična pravica do kopiranja avtorskih del za osebno (nekomercialno) uporabo. Bolj splošno gre piratom za pravico do zasebnosti, nedotakljivost zasebnega prostora in zasebne komunikacije ter za svobodo govora. Med pirati obstaja soglasje, da je na celotnem področju t.i. intelektualne lastnine potrebna temeljita reforma.

Njihov program je sestavljen iz sedmih točk:

- spoštovanje človekovih pravic,
- zasebnost in varovanje podatkov,
- svoboden in nevtralen internet,
- transparentnost države in politike,

- reforma monopola nad avtorskimi deli,
- odprti standardi in prosti formati,
- svobodna programska oprema.

Piratska stranka se zaveda, da je avtor tisti, ki mora imeti monopol nad komercialnim izkoriščanjem svojega dela. Trdijo, da je založniška industrija tista, ki z zastarelimi koncepti in poslovnimi modeli dela škodo avtorjem. Avtorji potrebujejo boljši, sodobnejši, digitalni dobi primernejši sistem tržnega izkoriščanja svojega dela (Piratska stranka, 2013).

3 PIRATSTVO PROGRAMSKE OPREME V SLOVENIJI

Piratstvo programske opreme se seveda pojavlja tudi v Sloveniji. Po podatkih BSA je tržna vrednost ukradene programske opreme v Sloveniji leta 2011 znašala 37 milijonov evrov (BSA, 2012).

3.1 ZAKONODAJA V SLOVENIJI

V Sloveniji so avtorske pravice urejene z Zakonom o avtorskih in sorodnih pravicah (ZASP), v katerem je 10 poglavij:

- Splošne določbe,
- Avtorsko materialno pravo,
- Avtorska pravica v pravnem prometu,
- Posebne določbe o avtorskih delih,
- Sorodne pravice,
- Upravljanje in uveljavljanje pravic,
- Varstvo pravic,
- Razmerja s tujimi elementi,
- Kazenske določbe,
- Prehodne in končne določbe.

V ZASP so razloženi pojmi, ki so pomembni za lažje razumevanje mojega diplomskega dela in jih bom predstavil v naslednjih podpoglavjih.

3.1.1 AVTORSKO DELO

Pravna ureditev avtorskega dela se nahaja v ZASP. Avtorsko delo je varovano od trenutka, ko se avtorska ideja materializira, zato je zelo pomembna opredelitev, kdaj je neko delo avtorsko. ZASP ureja tri področja (ZASP, 1. člen):

1. Pravico avtorjev na njihovih delih s področja književnosti, znanosti in umetnosti (avtorska pravica).
2. Pravice izvajalcev, proizvajalcev fonogramov, filmskih producentov, televizijskih ali radijskih organizacij (RTV), založnikov in izdelovalcev podatkovnih baz (sorodne pravice).
3. Individualno in kolektivno upravljanje in uveljavljanje avtorskih in sorodnih pravic.

Za avtorska dela veljajo zlasti (ZASP, 5. člen):

- govorjena dela (predavanja, govori, pridige),
- pisana dela (članki, priročniki, leposlovna dela, študije in računalniški programi),

- glasbena dela brez besedila ali z besedilom,
- lutkovna, gledališka ali gledališko-glasbena dela,
- koreografska ali pantomimska dela,
- fotografska dela in dela narejena po postopku, podobnemu fotografiranju,
- avdiovizualna dela,
- likovna dela (kipi, grafike in slike),
- arhitekturna dela (skice, načrti ter izvedeni objekti s področja arhitekture, urbanizma in krajinske arhitekture),
- dela uporabne umetnosti in industrijskega oblikovanja,
- kartografska dela,
- predstavitve znanstvene, izobraževalne ali tehnične narave (načrti, tehnične risbe, tabele, skice, izvedenska mnenja, plastične predstavitve in druga dela enake narave).

3.1.2 AVTOR

V 10. členu Zakona o avtorskih in sorodni pravicah (ZASP) je navedeno, da je avtor fizična oseba, ki je ustvarila avtorsko delo. Domneva avtorstva je opisana v 11. členu ZASP, ki navaja, da za avtorja velja tisti, katerega ime, psevdonim ali znak je na običajen način naveden na delu, ali pri objavi dela, dokler se ne dokaže nasprotno. V primeru, da avtor ni znan, se upošteva, da je upravičen do uveljavljanja avtorskih pravic tisti, ki je delo objavil. Če se ugotovi, kdo je avtor, mora upravičenec koristi avtorskih pravic prenesti na avtorja, če s pogodbo ni drugače določeno. V 12. členu je opredeljeno, kako je z avtorstvom v primeru, da je avtorjev več. Če je avtorsko delo, ki je bilo ustvarjeno v sodelovanju dveh ali več oseb (nedeljiva celota), pripada vsem soavtorjem nedeljiva avtorska pravica na tem delu. Odločanje o uporabi takega dela pripada nerazdelno vsem soavtorjem, pri čemer posamezni soavtor tega ne sme preprečiti v nasprotju z načelom vestnosti in poštenja. Deleži posameznih soavtorjev se določijo v sorazmerju z dejanskim prispevkom vsakega izmed njih, če niso njihova razmerja drugače določena s pogodbo (ZASP, 10., 11. in 12. člen).

3.1.3 AVTORSKA PRAVICA

ZASP v 14. členu navaja izvor avtorske pravice. Le-ta pripada avtorju na podlagi same stvaritve dela. Vsebina avtorske pravice po 15. členu ZASP je: Avtorska pravica je enovita pravica na avtorskem delu, iz katere izvirajo izključna osebna upravičenja (moralne avtorske pravice varujejo avtorja glede njegovih duhovnih in osebnih vezi do dela), izključna premoženjska upravičenja (materialne avtorske pravice – varujejo premoženjske interese avtorja s tem, da avtor izključno dovoljuje ali prepoveduje uporabo svojega dela in primerkov svojega dela) in druga upravičenja avtorja (druge pravice avtorja – pravica dostopa in izročitve, sledna pravica, pravica javnega posojanja, pravica do nadomestila,

zavezanci in višina nadomestila) (ZASP 14., 15., 16., 21., 34., 35., 36., 37., 38., 39. člen).

3.1.4 RAČUNALNIŠKI PROGRAMI V ZASP

Računalniški programi po tem zakonu so programi v vsaki izrazni obliki, vključno s pripravljalnimi gradivom za njihovo izdelavo. Ideje in načela, ki so osnova nekemu elementu računalniškega programa, vključno s tistimi, ki so osnova njegovim vmesnikom, ne uživajo varstva. Računalniški programi uživajo varstvo, če so individualna dela v tem smislu, da pomenijo lastno intelektualno stvaritev njihovega avtorja (ZASP 111).

Kadar računalniški program ustvari delojemalec pri izpolnjevanju svojih obveznosti ali po navodilih delodajalca, ali ga ustvari avtor po avtorski pogodbi o naročilu, se šteje, da so materialne avtorske pravice in druge pravice avtorja na tem programu izključno in neomejeno prenesene na delodajalca ali naročnika, če ni s pogodbo drugače določeno (ZASP 112).

Avtor računalniškega programa ima zlasti izključno pravico do (ZASP 113):

- reproduciranja sestavnih delov ali celotnega računalniškega programa, ne glede na to, ali je začasno ali trajno ter s katerim sredstvom in v kateri obliki. Če je za nalaganje, prikazovanje, izvajanje, prenašanje ali shranjevanje računalniškega programa potrebno njegovo reproduciranje, je za ta ravnanja potrebno dovoljenje avtorja;
- prevoda, prilagoditve, priredbe ali kakšne drugačne predelave računalniškega programa ter reproduciranja rezultatov teh predelav, vendar brez poseganja v pravice tistega, ki je predelave opravil;
- distribuiranja izvirnika računalniškega programa ali njegovih primerkov v katerikoli obliki, vključno z njegovim dajanjem v najem.

3.1.5 VARSTVO AVTORSKIH PRAVIC

Tisti, čigar pravice iz ZASP so bile kršene (upravičenec), lahko zahteva zoper kršilca (kršilce) varstvo pravic in povrnitev škode po pravilih o povzročitvi škode. Enako varstvo lahko zahteva upravičenec, kadar grozi dejanska nevarnost, da bodo kršene pravice po tem zakonu (ZASP 164).

Kadar je več upravičencev neke pravice iz ZASP, lahko vsak izmed njih zahteva varstvo celotne pravice in kadar je več kršilcev, je vsak izmed njih zavezan za celotno kršitev (ZASP 165).

Šteje se, da je neka oseba kršila izključne pravice po tem zakonu, kadar nedovoljeno stori katero od naslednjih dejanj, s katerimi povzroči, omogoči, olajša ali prikrije kršitev pravic iz tega zakona (ZASP 166):

- odstranitev ali sprememba kateregakoli elektronskega podatka za upravljanje pravic;
- reproduciranje, distribuiranje, uvoz zaradi distribuiranja, dajanje v najem ali priobčitev javnosti avtorskega dela ali predmeta sorodnih pravic, glede katerega je bil elektronski podatek za upravljanje pravic nedovoljeno odstranjen ali spremenjen.

3.1.6 KAZNSKE DOLOČBE KRŠENJA AVTORSKIH PRAVIC

Inšpekcijski nadzor nad izvajanjem določb, ki so sankcionirane v 184. in 185. členu ZASP, opravlja tržna inšpekcija.

Kadar inšpektor ugotovi, da gre za prekršek (ZASP 186):

- zaseže predmete, ki so bili uporabljeni ali namenjeni za prekršek ali so nastali s prekrškom in
- z odločbo odredi, da se v določenem roku odpravijo ugotovljene nepravilnosti.

3.2 IZVAJANJE NADZORA V SLOVENIJI

V Sloveniji je za nadzor piratstva programske opreme zadolžen Tržni inšpektorat Republike Slovenije.

Na področju intelektualne lastnine imajo računalniški programi vrsto posebnosti: postali so eden poglavitnih dejavnikov tehnološkega razvoja. Po merilu investicijskega vlaganja gre za zelo obsežne in drage naložbe, z vidika kreativnosti pa so napredne kreacije, pri katerih so lahko angažirane cele skupine strokovnjakov. So zelo ranljivi, saj jih je preprosto reproducirati, shraniti in prenašati, s tem pa tudi ukrasti (piratstvo).

Zaradi posebnosti inšpekcijskega pregleda v zvezi z računalniškimi programi izvaja ta nadzor posebej usposobljena skupina tržnih inšpektorjev. Vsako leto se opravita najmanj dve posebni akciji nadzora, od katerih je ena ciljno usmerjena (arhitekti, projektna podjetja, časopisne hiše, radijske in televizijske hiše ...), v drugi pa pregledajo subjekte, za katere je Tržni inšpektorat RS prejel prijave ali pa se subjekti nadzora naključno izberejo.

Tržni inšpektorat RS vsako leto opravi določeno število inšpekcijskih pregledov, na katerih pregleda računalnike, ki jih imajo posamezni subjekti v času nadzora v svojih prostorih. Po

metodi slučajnega izbora pregledajo in evidentirajo računalniške programe, ki jih uporabniki pri svojem delu uporabljajo.

Od vseh pregledanih subjektov ugotovijo, koliko odstotkov jih nezakonito uporablja vsaj en računalniški program. Tržni inšpektorji se po odkritju nezakonite uporabe programa odločijo, kakšne bodo sankcije (Tržni inšpektorat, 2011 in 2012):

- opozorilo ZP-1,
- opomin,
- plačilni nalog,
- odločba z globo.

4 PRIMERJALNA ANALIZA STOPNJE PIRATSTVA PROGRAMSKE OPREME PO SVETU

Normalno je, da se piratstvo pojavlja po celem svetu. V tem poglavju bom raziskal, kakšna je stopnja piratstva po posameznih državah. S statističnimi analizami bom skušal potrditi ali zavrniti hipotezi 1 in 2.

4.1 PRIMERJALNA ANALIZA STOPNJE PIRATSTVA IN BDP NA PREBIVALCA PO SVETU

V tem poglavju bom potrdil ali zavrnil prvo hipotezo Bolj kot je država razvita/bogata (BDP na prebivalca), manjša je stopnja piratstva programske opreme. Za lažje razumevanje tega poglavja je najprej potrebno razložiti dva pojma, in sicer kaj je stopnja piratstva in kaj je BDP na prebivalca.

Osnovna metoda za računanje stopnje piratstva in tržne vrednosti ukradenih programskih vsebin v posameznih državah je sestavljena iz treh korakov (BSA, 2012):

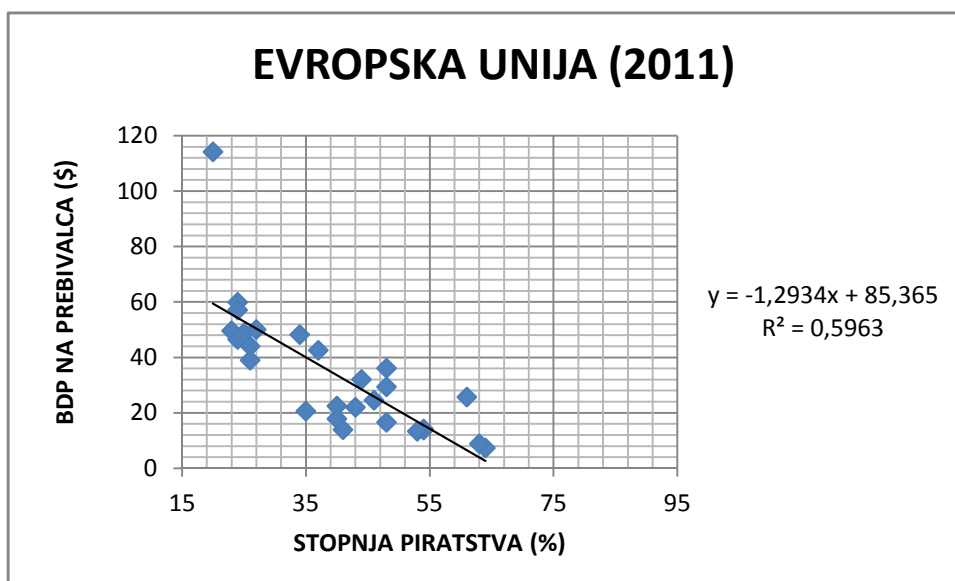
- Ugotoviti je potrebno, koliko programske opreme je bilo naložene na računalnike v roku enega leta.
- Preračunati je potrebno, koliko je bilo plačano za zakonito pridobljeno programsko opremo v istem letu.
- Od celotne vrednosti naložene programske opreme je potrebno odšteti vrednost zakonito pridobljene programske opreme. Tako dobimo vrednost nelicenčnih programskih vsebin, katero nato delimo s celotno vrednostjo naloženih programskih vsebin. Dobljen rezultat je stopnja piratstva programske opreme.

Bruto družbeni proizvod (BDP) na prebivalca je velikost bruto domačega proizvoda deljeno s številom prebivalcev sredi leta. BDP je vsota bruto dodane vrednosti vseh rezidenčnih proizvajalcev v gospodarstvu plus katerikoli davki na izdelke minus subvencije, ki niso vključene v vrednost proizvodov. Računa se brez odbitkov za amortizacijo tovarniških sredstev ali za izčrpavanje in degradacije naravnih virov (The World Bank, 2012).

V nadaljevanju poglavja sledi primerjalna analiza povezanosti stopnje piratstva programske opreme in BDP na prebivalca med državami:

- Evropske unije,
- Amerike,
- Azije in Pacifika,
- Bližnjega vzhoda in Afrike.

Grafikon 1: Korelacija med BDP na prebivalca in stopnjo piratstva v EU

Vir: BSA (2012, str. 8) in The World Bank (2012).

V Grafikon 1 je zajetih 27 držav EU (glej Prilogo 2). Leta 2011 je povprečni BDP na prebivalca v EU znašal 34 013 \$, povprečna stopnja piratstva pa je znašala 40 %.

V EU je imel najvišji BDP na prebivalca Luxembourg (114 211 \$), imel pa je tudi najnižjo stopnjo piratstva (20 %).

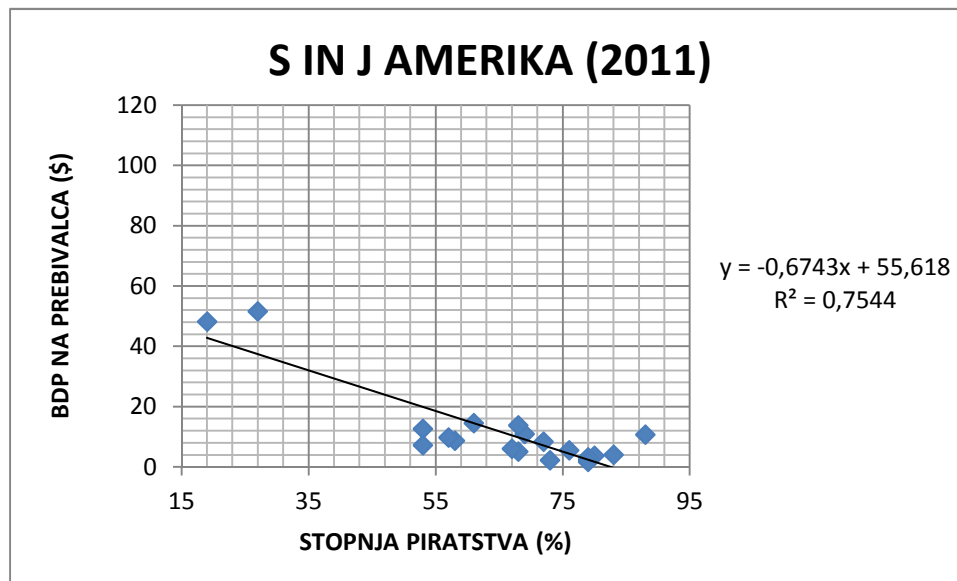
Najnižji BDP na prebivalca je imela Bolgarija (7 287 \$) in hkrati tudi najvišjo stopnjo piratstva (64 %).

Od trendne črte v Grafikonu 1 najbolj izstopa Luksemburg zlasti zaradi tega, ker ima veliko višji BDP na prebivalca od povprečja.

Med države EU je zajeta tudi Slovenija. Njen BDP na prebivalca znaša 24 493 \$, kar je nižje od povprečja, stopnja piratstva pa je znašala 46 %, kar je višje od povprečja.

Korelacija med stopnjo piratstva in BDP na prebivalca je -0,77, kar pomeni, da gre za zmerno negativno korelacijo. To pomeni, da v primeru EU lahko hipotezo 1 potrdimo.

Grafikon 2: Korelacija med BDP na prebivalca in stopnjo piratstva v Ameriki

Vir: BSA (2012, str. 8) in The World Bank (2012).

V Grafikon 2 je zajetih 20 držav severne in južne Amerike (glej Prilogo 2). Leta 2011 je povprečni BDP na prebivalca v Ameriki znašal 11 482 \$, povprečna stopnja piratstva pa je znašala 40 %.

V Ameriki je imela najvišji BDP na prebivalca Kanada (51 554 \$), ni pa imela tudi najnižje stopnje piratstva.

Najnižjo stopnjo piratstva so imele ZDA (19 %), imele pa so nekoliko nižji BDP na prebivalca od Kanade (48 113 \$).

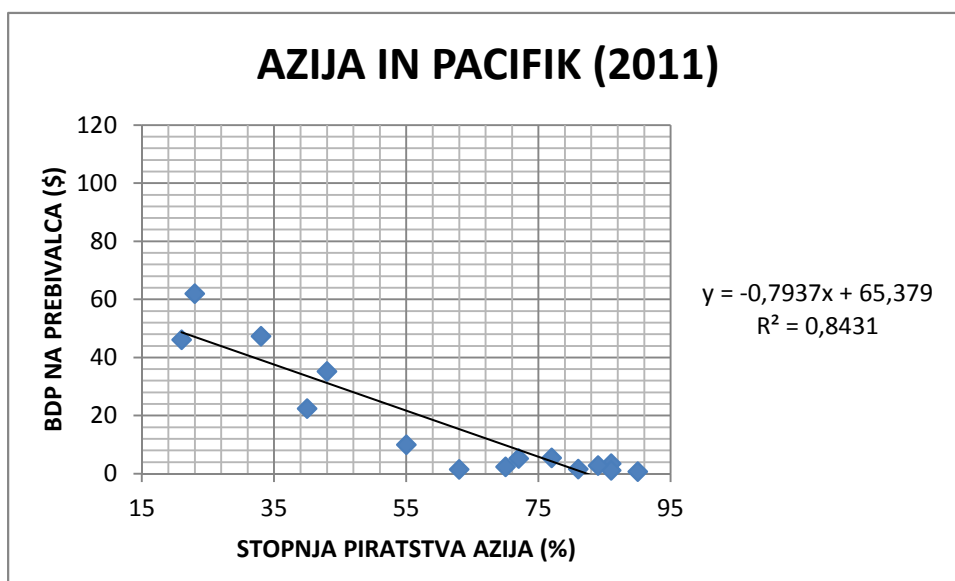
Najnižji BDP na prebivalca je imela Nikaragva (1 632 \$) ni pa imela tudi najvišje stopnje piratstva (79 %).

Najvišjo stopnjo piratstva je imela Venezuela (88 %).

Na Grafikonu 2 sta dve točki precej odmaknjeni od ostalih. Gre za ZDA in Kanado, in sicer zato, ker imata veliko višji BDP na prebivalca in veliko nižjo stopnjo piratstva od ostalih držav Amerike. Od trendne črte ne izstopa nobena od zajetih držav.

Korelacija med stopnjo piratstva in BDP na prebivalca je -0,87%, kar pomeni, da gre za visoko negativno korelacijo. To pomeni, da v primeru Amerike lahko hipotezo 1 potrdimo.

Grafikon 3: Korelacija med BDP na prebivalca in stopnjo piratstva v Aziji in Pacifiku

Vir: BSA (2012, str. 8) in The World Bank (2012).

V Grafikon 3 je zajetih 15 držav Azije in Pacifika (glej Prilogo 2). Leta 2011 je povprečni BDP na prebivalca v Aziji in Pacifiku znašal 16 490 \$, povprečna stopnja piratstva pa je znašala 62 %.

V Aziji in Pacifiku je imela najvišji BDP na prebivalca Avstralija (62 003 \$), ni pa imela tudi najnižje stopnje piratstva.

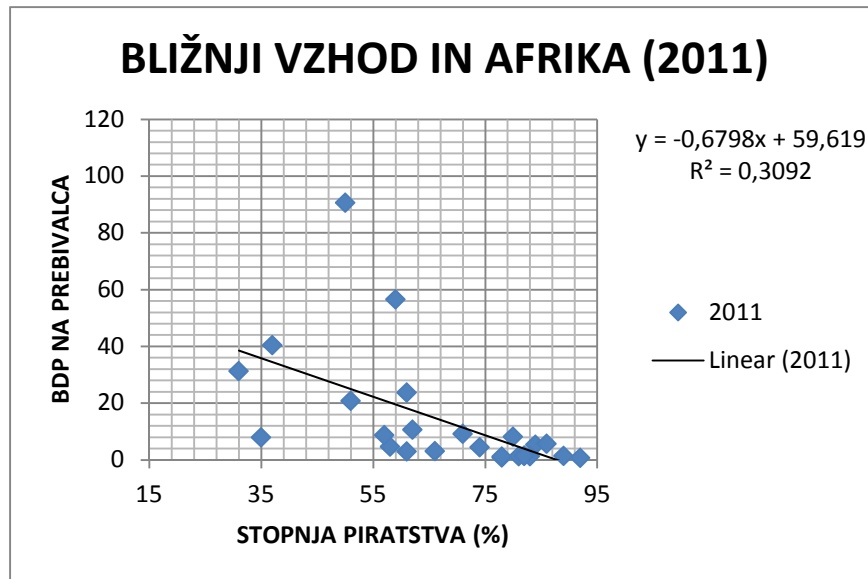
Najnižjo stopnjo piratstva je imela Japonska (21 %).

Najnižji BDP na prebivalca je imel Bangladeš (732 \$), imel pa je tudi najvišjo stopnjo piratstva (90 %).

Iz Grafikona 3 bi izpostavil 5 držav, ki so po BDP-ju na prebivalca bolj primerljive z državami EU kot pa z ostalimi državami Azije in Pacifika, ki imajo BDP na prebivalca precej nižji. To so: Avstralija, Hong Kong, Japonska, Singapur in Južna Koreja. Od trendne črte ne izstopa nobena od zajetih držav.

Korelacija med stopnjo piratstva in BDP na prebivalca je -0,91%, kar pomeni, da gre za močno negativno korelacijo. To pomeni, da v primeru Azije in Pacifika lahko hipotezo 1 potrdimo.

Grafikon 4: Korelacija med BDP na prebivalca in stopnjo piratstva v Bližnjem Vzhodu in Afriki

Vir: BSA (2012, str. 8) in The World Bank (2012).

V Grafikon 4 je zajetih 25 držav Bližnjega vzhoda in Afrike (glej Prilogo 2). Leta 2011 je povprečni BDP na prebivalca na Bližnjemu vzhodu in v Afriki znašal 13 719 \$, povprečna stopnja piratstva pa je znašala 68 %.

Na Bližnjem vzhodu in v Afriki je imel najvišji BDP na prebivalca Katar (90 524 \$), ni pa imel tudi najnižje stopnje piratstva.

Najnižjo stopnjo piratstva je imela Izrael (31 %).

Najnižji BDP na prebivalca je imel Zimbabve (723 \$), imele pa so tudi najvišjo stopnjo piratstva (92 %).

Od trendne črte v Grafikonu 4 izstopata 2 državi, in sicer Katar in Kuvajt, ki imata zelo visok BDP na prebivalca, stopnja piratstva pa ni nizka, kakor bi pričakovali in nekoliko zavračata mojo hipotezo.

Korelacija med stopnjo piratstva in BDP na prebivalca je -0,56%, kar pomeni, da gre za srednjo negativno korelacijo. To pomeni, da v primeru Azije in Pacifika ne moremo hipoteze 1 ne potrditi in ne zavrni.

Hipotezo 1 lahko potrdimo, saj je povezanost med stopnjo piratstva in BDP na prebivalca obstaja v vseh delih zajetih delih sveta. Nekoliko izstopa samo Bližnji vzhod in Afrika predvsem zaradi Kuvajta in Katarja, ki mojo hipotezo zavračata. Razlog bi lahko bilo izrazito neenakomerno razdeljeno premoženje v državi.

4.2 PRIMERJALNA ANALIZA STOPNJE PIRATSTVA PROGRAMSKE OPREME IN TRŽNE VREDNOSTI UKRADENE PROGRAMSKE OPREME MED DRŽAVAMI EU

Evropska unija nima enotne zakonodaje o avtorskih pravicah, zato bom v tem delu diplomskega dela opisal kodeks o avtorskih pravicah. V poglavju 4.2.2. pa sledi raziskava za potrditev/zavrnitev hipoteze 2.

4.2.1 KODEKS AVTORSKIH PRAVIC V EU

Evropski kodeks o avtorskih pravicah je rezultat projekta Wittem, ki je bil izveden leta 2002, kjer so sodelovali znanstveniki s področja avtorskih pravic iz cele Evropske unije, ker so bili zaskrbljeni nad prihodnostjo razvijanja evropske zakonodaje na področju avtorskih pravic. Projekt ima svoje korenine v mednarodnem omrežnem programu, ki ga vodijo tri nizozemske univerze (Radboud University of Nijmegen, University of Amsterdam and Leiden University) in ga sponzorira nizozemska vlada (Dutch ITeR Program).

Cilj projekta WITTEM in tega kodeksa je spodbujanje preglednosti in doslednosti v evropski zakonodaji avtorskih pravic. Člani skupine Wittem so zaskrbljeni, da proces evropskega avtorskega prava na evropski ravni ni dovolj pregleden in da glas univerze pogosto ostaja neslišen. Skupina meni, da bo evropski kodeks avtorskih pravic služil kot model ali referenčno orodje za prihodnjo uskladitev ali poenotenje avtorskih pravic na evropski ravni. Do danes skupina še nima zelenega položaja pri uvedbi enotnega evropskega pravnega okvira.

Kodeks je bil pripravljen v pripravljalnem odboru, sestavljenem iz sedmih članov. Vsako poglavje kodeksa je bilo prvotno pripravljeno pri enem ali dveh članih pripravljalnega odbora, ki imata tudi vlogo poročevalca: prof. Quaadvlieg (Poglavje 1: Delo), prof. Hugenholtz (Poglavje 2: Avtorstvo in lastništvo), prof. Strowel (Poglavje 3: Moralne pravice), prof. Visser (Poglavje 4: Ekonomske pravice) in prof. Dreier ter Hilty (Poglavje 5: Omejitve).

Vsak osnutek poglavja vsebuje tudi obrazložiten memorandum. Obravnavan je bil na plenarnem zasedanju članov Wittem svetovalnega odbora in drugih strokovnjakov, ki so bili povabljeni. Odbor za pripravo osnutka je postopke plenarnih zasedanj vključil v drugo verzijo in nato oblikoval ter vključil v končno prečiščeno besedilo. Čeprav so pogovori svetovalnega odbora in strokovnjakov močno vplivali na končni izdelek, odgovornost za kodeks prevzema pripravljalni odbor.

Čeprav je kodeks sestavljen v obliki zakonodajnega instrumenta in presega raven podrobnosti, ki so običajno zajete v zakonu, pa ta kodeks ni celovit. Osredotočen je na glavne elemente vseh kodifikacij avtorskih pravic (avtorske pravice, avtorstvo in lastništvo, moralne pravice, ekonomske pravice in omejitve). Kodeks na primer ne vsebuje

pravic javnega posojanja, pravnega varstva tehničnih ukrepov, pravil o odgovornosti avtorskih pravic, povezanih pravic in pravic do baz podatkov.

Kodeks ni kodifikacija zakonodaje EU o avtorskih pravicah. Evropsko avtorsko pravo mora delovati v mejah mednarodne zveze EU in njenih držav članic. Zato mora kodeks upoštevati normative Bernske konvencije in sporazum TRIPs.

Člani skupine Wittem upajo, da bo ta evropski kodeks o avtorskih pravicah prispeval velik delež k vzpostavitvi organa pregledne in skladne zakonodaje o avtorskih pravicah, ki bo varoval moralne in gospodarske interese ustvarjalcev, hkrati pa služil javnemu interesu s spodbujanjem proizvodnje in razširitve ustvarjanja na področju književnosti, znanosti in umetnosti (European Copyright Code, 2010).

4.2.2 PRIMERJALNA ANALIZA STOPENJ PIRATSTVA IN TRŽNIH VREDNOSTI UKRADENIH PROGRAMSKIH VSEBIN

V tem poglavju bom skušal potrditi ali zavrniti 2. hipotezo Stopnja piratstva v EU se znižuje, tržna vrednost ukradenih programskih vsebin pa zvišuje.

Za potrditev 2. hipoteze bom potreboval naslednje podatke:

- stopnja piratstva v EU od leta 2007 do 2011,
- tržno vrednost ukradenih programskih vsebin od leta 2007 do 2011.

Za izračun, za koliko je padla stopnja piratstva, bom stopnjo piratstva od leta 2011 odštel od stopnje piratstva leta 2007.

Za izračun, za koliko je narasla tržna vrednost ukradenih programskih vsebin, bom tržno vrednost ukradenih programskih vsebin leta 2007 odštel od tržne vrednosti ukradenih programskih vsebin leta 2011.

Tabela 2: Stopnja piratstva in tržna vrednost ukradenih programskih vsebin

STOPNJA PIRATSTVA EU (%)						TRŽNA VREDNOST UKRADENIH PROGRAMSKIH VSEBIN (1.000.000 \$)					
	2007	2008	2009	2010	2011		2007	2008	2009	2010	2011
AVSTRIJA	25	24	25	24	23	AVSTRIJA	157	184	212	209	226
BELGIJA	25	25	25	25	24	BELGIJA	223	269	239	233	252
BOLGARIJA	68	68	67	65	64	BOLGARIJA	63	139	115	113	102
CIPER	50	50	48	48	48	CIPER	14	15	16	17	19
ČEŠKA	39	38	37	36	35	ČEŠKA	161	168	174	195	214
DANSKA	25	25	26	26	24	DANSKA	193	215	203	208	222
ESTONIJA	51	50	50	50	48	ESTONIJA	20	21	19	23	25
FINSKA	25	26	25	25	25	FINSKA	160	194	175	193	210
FRANCIJA	42	41	40	39	37	FRANCIJA	2601	2760	2544	2579	2754
NEMČIJA	27	27	28	27	26	NEMČIJA	1937	2152	2023	2096	2265
GRČIJA	58	57	58	59	61	GRČIJA	198	238	248	301	343
MADŽARSKA	42	42	41	41	41	MADŽARSKA	125	146	113	131	143
IRSKA	34	34	35	35	34	IRSKA	106	118	125	137	144
ITALIJA	49	48	49	49	48	ITALIJA	1779	1859	1733	1879	1945
LATVIJA	56	56	56	56	54	LATVIJA	29	31	24	30	32
LITVA	56	54	54	54	54	LITVA	37	40	31	38	44
LUKSEMBURG	21	21	21	20	20	LUKSEMBURG	16	21	30	31	33
MALTA	46	45	45	43	43	MALTA	7	8	7	6	7
NIZOŽEMSKA	28	28	28	28	27	NIZOŽEMSKA	502	563	525	591	644
POLJSKA	57	56	54	54	53	POLJSKA	580	648	506	553	618
PORTUGALSKA	43	42	40	40	40	PORTUGALSKA	167	212	221	228	245
ROMUNIJA	68	66	65	64	63	ROMUNIJA	151	249	183	195	207
SLOVAŠKA	45	43	43	42	40	SLOVAŠKA	54	62	65	63	68
SLOVENIJA	48	47	46	47	46	SLOVENIJA	39	51	39	47	51
ŠPANIJA	43	42	42	43	44	ŠPANIJA	903	1029	1014	1105	1216
ŠVEDSKA	25	25	25	25	24	ŠVEDSKA	324	372	304	411	461
ZDRUŽENO KRALJESTVO	26	27	27	27	26	ZDRUŽENO KRALJESTVO	1837	2181	1581	1846	1943

Vir: BSA (2012).

V zgornji tabeli je zajetih 27 držav EU in podatki o njihovih stopnjah piratstva in tržnih vrednostih ukradenih programskih vsebin od leta 2007 do 2011.

Iz tabele lahko izračunamo, da je povprečna stopnja piratstva v EU vedno nižja, in sicer je bila leta 2007 41,6 %, leta 2011 pa 39,7 %. Stopnja piratstva je torej v štirih letih padla za 1,85 %.

Povprečna tržna vrednost je leta 2007 znašala 458,63 milijonov ameriških dolarjev, leta 2011 pa 534,56 milijonov ameriških dolarjev. V štirih letih je tržna vrednost ukradenih programskih vsebin narasla za 75,93 ameriških dolarjev.

Najvišjo stopnjo piratstva v EU sta imeli Romunija in Bolgarija (68 %) leta 2007 (Bolgarija je imela enako stopnjo piratstva tudi leta 2008). Najnižjo stopnjo piratstva pa je imel Luksemburg (20 %), in sicer je bilo to leta 2011.

Najvišjo vrednost ukradenih programskih vsebin je imela leta 2011 Francija (2745 milijonov), najnižjo pa leta 2010 Malta (6 milijonov).

Iz tabele lahko razberemo, da se je skoraj v vseh državah EU stopnja piratstva v zajetih petih letih znižala. Izjema so Finska, Irska in Velika Britanija, kjer je stopnja računalniškega piratstva ostala enaka, ter Grčija in Španija, kjer se je stopnja računalniškega piratstva nekoliko zvišala.

Tržna vrednost ukradenih programskih vsebin pa se je v vseh državah povišala, razen na Malti, kjer je ostala enaka.

Hipotezo 2 lahko potrdimo, saj v večini držav stopnja računalniškega piratstva upada, tržna vrednost ukradenih programskih vsebin pa narašča.

Iz tega lahko sklepamo, da trg programske opreme narašča, kar je dobro. Problem se pojavi, ker trg narašča hitreje, kot pa narašča stopnja legalno kupljene programske opreme. V prihodnosti je še dosti rezerve za legalizacijo oziroma prodajo licenc za uporabo ukradene programske opreme.

5 PRIMERJALNA ANALIZA STOPNJE PIRATSTVA IN STOPNJE UGOTOVLJENIH KRŠITEV

V tem poglavju bom predstavil, potrdil ali zavrnil hipotezo 3 V Sloveniji tržni inšpektorji delajo dobro.

Za potrditev 3. hipoteze potrebujemo naslednje informacije:

- stopnjo piratstva v Sloveniji za zadnjih par let,
- število opravljenih inšpekcijskih pregledov za zadnjih par let,
- število ugotovljenih kršitev v zadnjih parih letih.

S preprostim izračunom bom ugotovil, kakšna je bila stopnja ugotovljenih kršitev v zajetem obdobju ($\text{Število ugotovljenih kršitev} / \text{Število pregledov} = \text{stopnja ugotovljenih kršitev}$). Nato bom rezultat (stopnjo ugotovljenih kršitev) primerjal s stopnjo piratstva programske opreme.

Pod ugotovljene kršitve spada poslovni subjekt, pri katerem so ugotovili vsaj en nezakonito naložen program.

Tabela 3: Stopnja piratstva in število ugotovljenih kršitev

	2007	2008	2009	2010	2011
STOPNJA PIRATSTVA (%)	48	47	46	47	46
ŠTEVILO PREGLEDOV	147	128	110	179	121
ŠTEVILO UGOTOVLJENIH KRŠITEV	76 (51,7%)	90 (70,3%)	70 (63,6%)	92 (51,4%)	48 (39,7%)

Vir: Tržni inšpektorat RS (2008, 2009, 2010, 2011, 2012) in BSA (2012).

V Sloveniji je bila med letoma 2007 in 2011 povprečna stopnja piratstva 46,8 %. Iz tabele lahko opazimo, da je stopnja piratstva padla za 2 odstotni točki.

Povprečno ugotovljeno število kršitev je znašalo 55,3 %.

Največ kršitev so tržni inšpektorji ugotovili leta 2010, v katerem so opravili tudi največ pregledov.

Najmanj kršitev so ugotovili leta 2011, v katerem so naredili najmanj pregledov.

Najvišjo stopnjo ugotovljenih kršitev so tržni inšpektorji ugotovili leta 2008, ko so bili kar 70 % uspešni. Najnižjo stopnjo ugotovljenih kršitev so ugotovili 2011, ko je bila njihova uspešnost samo 39,7 %.

Če izvzamemo leto 2011, lahko hipotezo 3 potrdimo, saj tržni inšpektorji delajo dobro, ob predpostavki, da je delo dobro opravljeno, če je procentualno odkritih več kršitev kot je visoka stopnja piratstva.

Problem se pojavi pri številu letnih pregledov. V Sloveniji je bilo na dan 31. 12. 2011 registriranih 185.585 poslovnih subjektov, opravljenih pa je bilo samo 121 pregledov. To pomeni, da bi za pregled vseh poslovnih subjektov potrebovali 1534 let in to ob predpostavki, da ne nastane noben nov poslovni subjekt. Na dan 31. 12. 2012 pa je bilo registriranih 187.426 poslovnih subjektov, kar pomeni, da bo ob takem tempu pregledovanja programske opreme pri poslovnih subjektih število nepregledanih poslovnih subjektov vedno večje (AJPES, 2012).

6 ZAKLJUČEK

V mojem diplomskem delu sem se lotil problema piratstva in kršenja avtorskih pravic. Problem sem najprej izpostavil, predstavil nekaj teorije, potem pa sem opravil nekaj raziskav, da bi dokazal svoje hipoteze. Najprej sem se osredotočil na problem piratstva po celem svetu in sem stopnje piratstva primerjal z BDP na prebivalca zajetih držav. Nato sem zajel samo države EU in v njih primerjal stopnjo piratstva ter tržno vrednost ukradenih programskih vsebin. Na koncu pa sem se osredotočil na Slovenijo, pri kateri sem primerjal stopnjo piratstva in stopnjo ugotovljenih kršitev.

Veljavnost hipotez:

- Bolj kot je država razvita/bogata (BDP na prebivalca), manjša je stopnja piratstva programske opreme. Za to hipotezo sem pridobil podatke o stopnji piratstva in BDP na prebivalca 87 držav, ki sem jih geografsko razporedil v 4 kategorije (Evropska unija, S in J Amerika, Azija in Pacifik ter Bližnji vzhod in Afrika). Korelacije med stopnjo piratstva in BDP na prebivalca so pokazale, da obstaja močna povezanost med tema dvema pojmomoma. Čeprav obstajajo države, ki to hipotezo nekoliko zavračajo, lahko prvo hipotezo brez vsakih dvomov potrdim.
- Stopnja piratstva v EU se znižuje, tržna vrednost ukradenih piratskih vsebin pa zvišuje. Za to hipotezo sem pridobil podatke o stopnji piratstva in tržni vrednosti ukradenih programskih vsebin 27 držav EU v obdobju 2007-2011. Podatki so pokazali, da se je stopnja piratstva znižala v 22 od 27 držav, tržna vrednost ukradenih programskih vsebin pa se je zvišala v vseh državah razen Malte, kjer je ostala enaka. Tudi drugo hipotezo lahko potrdimo.
- V Sloveniji tržni inšpektorji delajo dobro. Predpostavljamo, da je delo dobro opravljeno, če procentualno odkrijejo več kršitev (ukradene programske opreme), kot je visoka stopnja piratstva. Za to hipotezo sem pridobil podatke o stopnji piratstva in stopnjo ugotovljenih kršitev v Sloveniji v obdobju 2007–2011. Podatki so pokazali, da so tržni inšpektorji delali dobro v letih 2007, 2008, 2009, 2010. Leta 2011 pa je bila stopnja ugotovljenih kršitev nižja od stopnje piratstva. Hipotezo lahko potrdimo. Pri tej hipotezi bi opozoril na majhno število pregledov, ki jih letno opravijo.

Predlogi za izboljšanje stanja:

Prva hipoteza govori o povezavi med stopnjo piratstva in BDP na prebivalca. Izboljšanje stanja bi povzročil višji BDP na prebivalca. Države že stremijo k višjemu BDP na prebivalca, zato na tem področju ne moremo narediti ničesar.

Druga hipoteza govori o povezavi med stopnjo piratstva in tržno vrednostjo ukradenih programskih vsebin. Med drugim je druga hipoteza dala informacijo, da je v EU na voljo vedno več programske opreme. Moj predlog za izdelovalce programske opreme je, da še naprej ustvarjajo programsko opremo in se ne ozirajo preveč na stopnjo piratstva. Več kot bo uporabnikov neke programske opreme, večji bo potencialni krog kupcev le-te. Če se

nanašamo na prvo hipotezo, bo skupaj z rastjo BDP na prebivalca padla tudi stopnja piratstva.

Tretja hipoteza govori o povezavi med stopnjo piratstva in stopnjo ugotovljenih kršitev v Sloveniji. Moj predlog je, da se poveča število inšpekcijskih pregledov. Znano je, da ne obstaja samo en dejavnik pri zmanjševanju stopnje piratstva. Tudi večje število pregledov bi lahko pozitivno vplivalo na zmanjševanje stopnje piratstva.

LITERATURA IN VIRI

- AJPES (2012). *Podatki o številu poslovnih subjektov v poslovnem registru Slovenije*. Privzeto 21.1.2012 iz: http://www.ajpes.si/Registri/Poslovni_register/Porocila/Zadnje_porocilo
- Answer (2013). *Hoover's Company Profiles*. Privzeto 29.8.2013 iz: <http://www.answers.com/topic/software-and-information-industry-association>
- BSA (2010). *The economic benefits of reducing software piracy*. Privzeto 3.1.2013 iz: <http://portal.bsa.org/piracyimpact2010/studies/piracyimpactstudy2010.pdf>
- BSA (2011). *Vrednost ukradene programske opremev Sloveniji znaša 47 milijonov USD*. Privzeto 10.1.2013 iz: http://portal.bsa.org/globalpiracy2010/downloads/press/pr_slovenia.pdf
- BSA (2012). *2011 BSA global software piracy study*. Privzeto 21.11.2012 iz: http://portal.bsa.org/globalpiracy2011/downloads/study_pdf/2011_BSA_Piracy_Study-Standard.pdf
- BSA (2012). *58 odstotkov uporabnikov računalnikov v Srednji in Vzhodni Evropi priznava uporabo piratske programske opreme*. Privzeto 22.7.2013 iz: http://globalstudy.bsa.org/2011/downloads/press/pr_slovenia_sl.pdf
- BSA (2013). *BSA End User Reward Program Terms and Conditions*. Privzeto 26.8.2013 iz: <https://reporting.bsa.org/r/report/usa/rewardsconditions.aspx>
- Burstein, Rachel (1998). *Overseas Invasion*. Privzeto 29.8.2013 iz: <http://www.motherjones.com/politics/1998/01/overseas-invasion?page=1>
- BUNC, BLAŽ (2011). *Razširjenost, pomen in posledice piratstva v sodobnem svetu*. Privzeto 28.8.2013 iz: <http://www2.fu.uni-lj.si/diplome/pdfs/diplomska/buncblaz.pdf>
- Catone, Josh (2008). *Why People Pirate Software*. Privzeto 26.8.2013 iz: <http://www.sitepoint.com/why-people-pirate-software/>
- Computerworld (2011). *BSA fines Melbourne engineering firm \$150,000*. Privzeto 28.8.2013 iz: http://www.computerworld.com.au/article/400120/bsa_fines_melbourne_engineering_firm_150_000/
- CROSBY, JOHN (2011). *SIIA Wins its First Anti-Piracy with Five-Figure Settlement Against German Software Pirate*. Privzeto 29.8.2013 iz: http://www.google.si/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&ved=0CDUQFjAB&url=http%3A%2F%2Fwww.sii.net%2Findex.php%3Foption%3Dcom_docman%26task%3Ddoc_download%26gid%3D2816%26Itemid%3D318&ei=biYfUvj8HsSE4gS4hYGAAg&usq=AFOjCNHvH5PAzvz_9XeU5equTuOgGmQRw&sig2=S8t_RxkxiWECVMvieG-Cxq&bvm=bv.51495398,d.bGE
- Diffen (2013). *Hardware vs Software*. Privzeto 26.8.2013 iz: http://www.diffen.com/difference/Hardware_vs_Software
- European Copyright Code (2010). *Predstavitev*. Privzeto 21.1.2013 iz: <http://www.copyrightcode.eu/>
- Fisher, TIM (2007). *What is a Product Key?* Privzeto 26.8.2013 iz: <http://pcsupport.about.com/b/2007/06/30/what-is-a-product-key.htm>
- HILL, CHARLES W. (2007). Digital piracy: causes, consequences, and strategic responses. *Asia Pacific Journal of Management* 24 (1): 9 – 25.
- Huebsch, Russel (2013). *History of Software Piracy*. Privzeto 19.8.2013 iz: http://www.ehow.com/about_5444918_history-software-piracy.html
- IFPI (2010). *IFPI Digital Music Report 2010*. Privzeto 3.1.2013 iz: <http://www.ifpi.org/content/library/DMR2010.pdf>

- JOHNS, A. (2010). *Piracy: The Intellectual Property Wars from Gutenberg to Gates*. The University of Chicago Press, Chicago and London
- Keylok (2013). *Software Protection Strategies*. Privzeto 26.8.2013 iz: http://www.keylok.com/solution/software_protection_strategies.aspx
- KOREN, ROK (2010). *Piratstvo programske opreme v Sloveniji kljub gospodarski krizi pada*. Privzeto 18.12.2012 iz: http://portal.bsa.org/globalpiracy2009/pr/pr_slovenia.pdf
- LAMBRICK, JOHN (2012). *Piracy, file sharing ... and legal fig leaves*. General Counsel, RMIT University Melbourne, Australia
- LIN, ALBERT (1995). *Hacker/Pirate Interaction in the Computer Underground*. Privzeto iz: <http://groups.csail.mit.edu/mac/classes/6.805/student-papers/fall95-papers/lin-pirate.html>
- Microsoft (2013). *Activation and registration information of a Microsoft product*. Privzeto 26.8.2013 iz : <http://support.microsoft.com/kb/326851>
- MOČNIK, PETER (2009). *Pri nas je skoraj polovica programov piratskih*. Privzeto 17.12.2012 iz: <http://www.dobrojutro.net/intervju/125131/?apage=2>
- Napster (2012). Wikipedia the free Encyclopedia. Zadnja sprememba 24.11.2012. Privzeto 3.12.2012 iz: <http://en.wikipedia.org/wiki/Napster>
- Piratska Stranka (2013). *Program*. Privzeto 19.8.2013 iz: <http://piratskastranka.si/program/>
- RIAA (2010). *Who music theft hurts*. Privzeto 3.1.2012 iz: http://www.riaa.com/physicalpiracy.php?content_selector=piracy_details_online
- Schweidler, C. & Costanza-Chock (2006) *Piracy*. Privzeto 18.8.2013 iz: <http://vecam.org/article694.html>
- Security Hologram (2013). *Security Hologram*. Privzeto 26.8.2013 iz: <http://www.securityhologram.com/>
- SIIA (2013). *Anti Piracy*. Privzeto 26.8.2013 iz: http://www.siia.net/index.php?option=com_content&view=article&id=77&Itemid=7
- The Software Alliance (2012). *Types of piracy* Privzeto 17.12.2012 iz: <http://www.bsa.org/country/anti-piracy/what-is-software-piracy/types%20of%20piracy.aspx>
- Statutes (2013). *Statutes of Pirate Parties International*. Dostopo 29.8.2013 iz: <http://wiki.pp-international.net/Statutes#II. Goals>
- The World Bank (2012). *GDP per capita*. Privzeto 21.11.2012 iz: http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD?order=wbapi_data_value_2011+wbapi_data_value+wbapi_data_value-last&sort=desc
- Torrentfreak (2009). *The pirate bay trial. The official verdict – Guilty*. Privzeto 3.12.2012 iz: <http://torrentfreak.com/the-pirate-bay-trial-the-verdict-090417/>
- Tržni Inšpektorat RS (2008). *Poslovno poročilo tržnega inšpektorata RS za leto 2007*. Privzeto 22.4.2013 iz: <http://www.ti.gov.si/fileadmin/ti.gov.si/pageuploads/dokumenti/TirsPoslovnoPorocilo2007.pdf>
- Tržni Inšpektorat RS (2009). *Poslovno poročilo tržnega inšpektorata RS za leto 2008*. Privzeto 22.4.2013 iz: <http://www.ti.gov.si/fileadmin/ti.gov.si/pageuploads/dokumenti/TirsPoslovnoPorocilo2008.pdf>
- Tržni Inšpektorat RS (2010). *Poslovno poročilo tržnega inšpektorata RS za leto 2009*. Privzeto 22.4.2013 iz: <http://www.ti.gov.si/fileadmin/ti.gov.si/pageuploads/dokumenti/TirsPoslovnoPorocilo2009.pdf>

- Tržni inšpektorat RS (2011). *Poslovno poročilo tržnega inšpektorata RS za leto 2010.* Privzeto 22.4.2013 iz: <http://www.ti.gov.si/fileadmin/ti.gov.si/pageuploads/dokumenti/TirsPoslovnoPorocilo2010.pdf>
- Tržni inšpektorat RS (2012). *Poslovno poročilo tržnega inšpektorata RS za leto 2011.* Privzeto 22.4.2013 iz: <http://www.ti.gov.si/fileadmin/ti.gov.si/pageuploads/dokumenti/TirsPoslovnoPorocilo2011.pdf>
- (2007). Zakon o avtorski in sorodnih pravicah (ZASP). Ur. list RS, [21/1995](#)) Privzeto 10.1.2013 iz: http://zakonodaja.com/zakoni/iv/6/zasp_upb3/cleni/10.clen/10.clen

PRILOGE

Priloga 1: Stopnja piratstva in BDP na prebivalca po svetu leta 2011

Tabela 4: Stopnja piratstva in BDP na prebivalca v EU leta 2011

DRŽAVE	STOPNJA PIRATSTVA EU 2011 (%)	BDP NA PREBIVALCA EU 2011 (1000 \$)
AVSTRIJA	23	49,581
BELGIJA	24	46,513
BOLGARIJA	64	7,287
CIPER	48	29,372
ČEŠKA	35	20,58
DANSKA	24	59,889
ESTONIJA	48	16,534
FINSKA	25	48,843
FRANCIJA	37	42,522
NEMČIJA	26	44,021
GRČIJA	61	25,631
MADŽARSKA	41	13,909
IRSKA	34	48,249
ITALIJA	48	36,104
LATVIJA	54	13,838
LITVA	54	14,148
LUKSEMBURG	20	114,211
MALTA	43	21,964
NIZOZEMSKA	27	50,085
POLJSKA	53	13,382
PORTUGALSKA	40	22,504
ROMUNIJA	63	8,874
SLOVAŠKA	40	17,795
SLOVENIJA	46	24,493
ŠPANIJA	44	31,985
ŠVEDSKA	24	57,071
ZDRUŽENO KRALJESTVO	26	38,961

Vir: BSA (2012) in The World Bank (2012).

Tabela 5: Stopnja piratstva in BDP na prebivalca v Ameriki leta 2011

DRŽAVE	STOPNJA PIRASTVA AMERIKA 2011 (%)	BDP NA PREBIVALCA AMERIKA 2011 (1000 \$)
Argentina	69	10,952
Bolivija	79	2,320
Brazilija	53	12,576
Čile	61	14,513
Kolumbija	53	7,144
Kostarika	58	8,661
Dominikanska Republika	76	5,486
Ekvador	68	5,096
El Salvador	80	3,692
Guatamala	79	3,194
Honduras	73	2,241
Mehika	57	9,703
Nikaragua	79	1,632
Panama	72	8,373
Paraguaj	83	3,957
Peru	67	5,974
Uruguay	68	13,724
Venezuela	88	10,728
ZDA	19	48,113
Kanada	27	51,554

Vir: BSA (2012) in The World Bank (2012).

Tabela 6: Stopnja piratstva in BDP na prebivalca v Aziji in Pacifiku leta 2011

DRŽAVE	STOPNJA PIRATSTVA AZIJA IN PACIFIK 2011 (%)	BDP NA PREBIVALCA AZIJA IN PACIFIK 2011 (1000 \$)
Avstralija	23	62,003
Bangladeš	90	0,732
Kitajska	77	5,447
Hong Kong	43	35,173
Indija	63	1,534
Indonezija	86	3,471
Japonska	21	46,135
Malezija	55	10,012
Pakistan	86	1,196
Filipini	70	2,365
Singapur	33	47,268
Južna Koreja	40	22,388
Šrilanka	84	2,836
Tajska	72	5,192
Vietnam	81	1,596

Vir: BSA (2012) in The World Bank (2012).

Tabela 7: Stopnja piratstva in BDP na prebivalca na Bližnjem vzhodu in v Afriki leta 2011

DRŽAVE	STOPNJA PIRATSTVA BLIŽNJI VZHOD IN AFRIKA 2011 (%)	BDP NA PREBIVALCA BLIŽNJI VZHOD IN AFRIKA 2011 (1000 \$)
Alžirija	84	5,258
Botsvana	80	8,074
Kameron	83	1,197
Egipt	61	2,973
Irak	86	5,687
Izrael	31	31,281
Slonokoščena obala	81	1,242
Jordan	58	4,666
Kenija	78	0,800
Kuvajt	59	56,514
Libanon	71	9,148
Mavricius	57	8,741
Maroko	66	3,044
Nigerija	82	1,486
Oman	61	23,731
Katar	50	90,524
Savdska Arabija	51	20,778
Senegal	78	1,084
Južno afriška Republika	35	7,943
Tunizija	74	4,350
Turčija	62	10,605
Združeni Arabski Emirati	37	40,363
Jemen	89	1,361
Zambija	82	1,409
Zimbabve	92	0,723

Vir: BSA (2012) in The World Bank (2012).